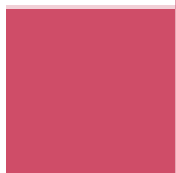

La vulnerabilitat urbana al Besòs

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Desembre 2020

**Treball realitzat per l'equip de l'Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans de Barcelona (IERMB)**

Autors/res: Fernando Antón-Alonso, Sergio Porcel i Irene Cruz
Tècnic de suport cartogràfic: Francesc Coll

Bellaterra, Cerdanyola del Vallès, 2020.

Índex

1. Antecedents	2
1.1 Un nou índex de vulnerabilitat urbana.....	3
2. El Besòs com a espai de centralitat de la vulnerabilitat urbana metropolitana.....	6
3. Els barris més vulnerables del Besòs: quins són i com són	13
3.1 Identificació dels barris més vulnerables del Besòs	13
3.2 Les característiques dels barris més vulnerables del Besòs.....	14
4. Conclusions	19
Referències bibliogràfiques	20
Annex	21

1. Antecedents

L'especialització de l'àmbit del Besòs com a territori que aplega una elevada vulnerabilitat urbana es deu a la conjunció de diversos factors socials, demogràfics, econòmics, residencials, urbanístics, geogràfics i geològics. Alguns d'aquests factors tenen un caràcter històric i han condicionat la trajectòria recent de nombroses àrees d'aquest àmbit destinades des dels seus orígens a albergar poblacions vulnerables.

Les lògiques de creixement de la metròpoli van tenir en l'àrea del Besòs una vàlvula d'escapament a les contradiccions generades pel desenvolupament econòmic de la ciutat de Barcelona i la manca d'habitatge per acollir la creixent arribada de població procedent d'altres territoris de Catalunya i de la resta d'Espanya durant el segle XX, però sobretot entre 1950 i 1975. Els districtes de la vessant nord de Barcelona, així com els municipis contigus s'erigiren en espais de residència de població amb pocs recursos econòmics, bé com a resultat de l'arribada directa de població immigrant o bé com a producte del real·lotjament de la població que residia a poblats barraquistes. L'acollida d'aquesta població es va sustentar en la construcció i concentració d'habitatges massius i d'altres tipologies, molts d'ells exemptes de planificació i de baixa qualitat. Posteriorment, el Besòs també ha estat un dels principals escenaris d'assentament d'una part important de la població migrada d'origen estranger que va arribar a Barcelona en l'intens procés migratori internacional que es va iniciar amb el canvi de segle.

En la configuració del Besòs com a espai d'elevada vulnerabilitat cal apuntar també els efectes de la Gran Recessió de 2008 i, especialment, les dificultats que ha patit una part important dels seus residents per superar-la. D'importància també, són les dinàmiques residencials metropolitanes que han continuat estructurant la metròpoli de Barcelona durant les últimes dècades. El *boom* immobiliari i les facilitats d'accés als crèdits hipotecaris van contribuir a una elevada construcció de nous habitatges a la perifèria metropolitana, oferint la possibilitat a àmplies capes de les classes treballadores d'abandonar espais vulnerables del Besòs i traslladar la seva residència a altres indrets metropolitans, tot mitjançant la venda dels seus habitatges a la nova població d'origen migrant. Però la nova construcció d'habitatges no només va provocar la substitució de població vulnerable per població encara més vulnerable, sinó que contribuï a la depreciació relativa d'uns habitatges i d'uns barris de baixa qualitat residencial, que ja ocupaven la base de l'estructura jeràrquica residencial metropolitana, però que encara veien reforçada aquesta posició per l'addició de noves unitats residencials de diferent tipologia i millor qualitat a d'altres indrets de la metròpoli. En conseqüència, l'atractiu residencial de molts barris del Besòs amb elevats nivells de vulnerabilitat urbana persisteix essent baix.

Atractiu residencial que no només depèn de la qualitat del teixit residencial, sinó que també està vinculat a processos d'estigmatització territorial molt presents a alguns barris del Besòs, ja sigui per la presència de determinats perfils poblacionals proclius a l'estigmatització social, com ara la població estrangera vulnerable i la població d'ètnia gitana, o per la percepció d'aquests espais com a entorns insegurs o conflictius. L'estigmatització territorial pot fonamentar-se en la confluència de l'estigmatització social i la inseguretat, associant aquesta última a la presència de determinats col·lectius estigmatitzats, configurant entorns residencials a evitar per poblacions de perfils socioeconòmics diferents.

No són menys importants els factors urbanístics que van delimitar el territori Besòs com un espai on es materialitza de manera clara la injustícia espacial. La significativa presència d'indústries i infraestructures viàries d'alt impacte mediambiental n'és un clar exemple. Molts barris del Besòs, alguns d'ells entre els més vulnerables, estan envoltats o travessats per vies de comunicació de caire metropolità o regional i d'indústries contaminants que els fan ser abocadors de poblacions amb limitades possibilitats d'elecció residencial.

I per últim, s'ha de dir també que les característiques geogràfiques i geològiques de la zona tampoc no han afavorit que el Besòs perdi el seu caràcter vulnerable. És el cas de la localització perifèrica i aïllada d'alguns barris molt vulnerables, localitzats en els marges municipals separats de la trama urbana continua o conformant espais urbans aïllats per la configuració d'un entramat d'infraestructures de diversa naturalesa que els tanca sobre si mateixos. Però també són importants aspectes geològics com el relleu accidentat que caracteritza parts importants del territori Besòs. Els pronunciats pendents sobre els que s'ubiquen alguns dels barris més vulnerables no és una condició suficient per fer aquests barris poc atractius. De fet, d'altres entorns socials i residencials exclusius de la metròpoli tenen característiques geològiques similars. Però és un factor necessari que sumat a les característiques dels teixits socioresidencials ha condicionat l'assentament diferencial de les classes treballadores al Besòs.

1.1 Un nou índex de vulnerabilitat urbana

L'índex de vulnerabilitat urbana amb el que es treballa en el present informe és una revisió de l'anterior índex de vulnerabilitat urbana que ja havien elaborat Antón-Alonso i Porcel (2018) per a l'àrea metropolitana de Barcelona a partir d'una Anàlisi de Components Principals (ACP) i de dades censals. El nou *Índex de Vulnerabilitat Urbana* (IVU)¹ incorpora alguns canvis en els indicadors utilitzats i es construeix a través d'un model d'equacions estructurals basat en mínims quadrats parcials (PLS-SEM), una tècnica d'anàlisi estadística que integra estratègies de reducció de dimensions amb l'anàlisi de regressió. Aquest mètode permet resoldre les limitacions en l'anàlisi evolutiva que presenten precisament els índex basats en ACP. A més, per a l'operacionalització del model es fan servir majoritàriament dades procedents de registres administratius, la qual cosa possibilita que l'índex es pugui calcular amb una periodicitat anual i no cada 10 anys com l'anterior.

El PLS-SEM és una tècnica d'anàlisi que s'enquadra en la família de les equacions estructurals. Permet estudiar les relacions causals complexes entre variables manifestes o observades, i dimensions latents. El procediment permet quantificar la contribució de cada variable manifesta a la seva dimensió latent i modelitzar la relació entre les dimensions latents. A diferència de la vessant dels models d'equacions estructurals basats en les covariàncies, la tècnica de PLS-SEM permet definir no només models reflectius, sinó també models formatius, que són més adients pel tipus d'objecte d'anàlisi que aquí s'ha plantejat (Sanchez, 2013).

Amb l'aplicació d'aquesta tècnica d'anàlisi a l'IVU s'assoleixen diversos objectius. En primer lloc, entendre la vulnerabilitat urbana com un fenomen complex, on intervenen diverses dimensions de vulnerabilitat. Un dels fruits que es poden extreure de l'anàlisi és una nova variable amb les puntuacions pel factor latent del resultat, el que possibilita treballar amb la idea de continuïum a partir de la qual es concep la vulnerabilitat a l'espai urbà. Finalment, s'aconsegueix obtenir uns resultats comparables al llarg de diferents edicions, permetent fer una anàlisi evolutiva més robusta.

¹ Per més detalls sobre el model plantejat i el mètode seguit es pot veure Cruz, Porcel i Antón-Alonso (en impremta).

La definició del model es basa en les aportacions teòriques d'Alguacil et al. (2014), segons les quals, la vulnerabilitat urbana és el resultat de la combinació i retroalimentació de processos d'exclusió social i residencial produïts en el territori. Així, es proposen dues dimensions, una social i una altra residencial, amb tres indicadors cadascuna. La seva confluència en el territori acaba definint la vulnerabilitat urbana. A més, també s'introdueixen en el model alguns dels efectes que es deriven de la vulnerabilitat urbana, com ara les afectacions en el mercat de l'habitatge (preus del lloguer), el poc atractiu residencial que presenten aquestes àrees per la població de classe mitjana i els anomenats *efectes de barri*, operacionalitzat a partir dels nivells de formació assolits pels residents. La informació a partir de la qual es treballa procedeix de diverses fonts de dades, la majoria d'elles alimentades a partir de registres administratius: *Atles de distribució de renda de les llars*, *Padró municipal d'habitants*, *Cadastre*, *Sistema estatal d'Índex de Preus de Lloguer d'Habitatge* i *Cens de població i habitatges*. La taula 1 mostra la operacionalització i les fonts d'informació emprades per a la construcció de l'IVU i la figura 1 el model teòric.

Taula 1. Dimensions, conceptes, indicadors i fonts de l'IVU

Dimensió	Concepte	Indicador	Font
Vulnerabilitat social	Pobresa	% població amb rendes baixes (60% de la mediana espanyola) ²	Atles de distribució de renda de les llars, INE
	Envelliment/soledat	% població de 75 anys i més que viu sola	Padró municipal d'habitants, Idescat
	Immigració estrangera	% població estrangera provinent de països en desenvolupament ³	Padró municipal d'habitants, Idescat
Vulnerabilitat residencial	Elevada concentració de població	Densitat residencial de la població (hab./ha) ⁴	Cadastre i Padró municipal d'habitants, Idescat
	Teixits residencials de risc	% habitatges molt antics i polígons d'habitatge ⁵	Cadastre
	Degradació residencial	% edificis en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	Cens de població i habitatges, 2011, INE
Efectes de la vulnerabilitat urbana	Baix atractiu residencial	Preu mitjà lloguer (€/mes) ⁶	Sistema estatal d'Índex de preus de Lloguer d'Habitatge, Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana
	Escassa presència de classes mitjanes	% població sense rendes altes ⁷	Atles de distribució de renda de les llars, INE
	Efectes de barri	% població de 25 i més anys amb estudis primaris o inferiors	Padró municipal d'habitants, Idescat

Font: elaboració pròpia.

² Una anàlisi comparada dels ingressos de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona amb dades prèvies procedents de les *Estadístiques metropolitanas sobre condiciones de vida* mostren que el llindar relatiu del 60% és adient per a la consideració de rendes baixes a la metròpoli de Barcelona. Per saber-ne més sobre aquesta font d'informació, consultar el següent enllaç: <https://iermb.uab.cat/es/encuestas/cohesion-social-urbana/>

³ S'ha tingut com a referència la classificació que ofereix les Nacions Unides. Els països que formen part d'aquest grup es poden consultar en el següent enllaç: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>.

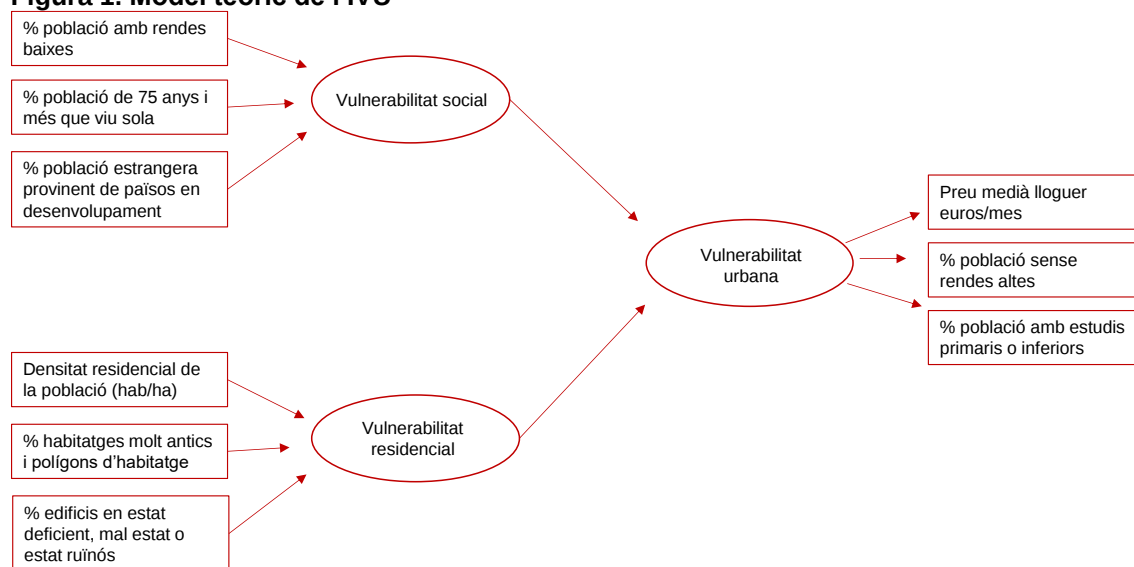
⁴ La densitat residencial de població s'ha calculat a partir de superfície ocupada pel teixit residencial.

⁵ Segons les anàlisis efectuades per Arias (2000), les àrees desfavorides estaven constituïdes en una gran part per teixits històrics, promocions públiques i privades construïdes entre 1940 i 1975 i àrees perifèriques de diferent tipologia (mixtes i productes íntegrament de parcel·lacions). En el aquest article, amb l'objectiu de posar el focus en dues de les èpoques de creixement de la metròpoli de Barcelona on més clarament hi ha una relació entre vulnerabilitat i tipus de teixit residencial, s'han seleccionat aquests dos períodes.

⁶ Perquè la correlació de l'indicador fos positiva amb la resta d'indicadors s'ha ajustat l'indicador creant-ne un d'específic que mesura la distància del preu de l'habitatge de lloguer a l'àmbit estadístic respecte la mitjana de la metròpoli.

⁷ A partir de l'Atles de distribució de rendes de les llars, s'entén per població amb rendes altes la que té uns ingressos per unitat de consum per sota dels 200% de la mediana d'ingressos espanyola. L'anàlisi comparada dels ingressos de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona amb dades prèvies procedents de les *Estadístiques metropolitanas sobre condiciones de vida* mostren que el llindar relatiu del 200% és adient per a la consideració de rendes altes a la metròpoli de Barcelona. Per saber-ne més sobre aquesta font d'informació, consultar el següent enllaç: <https://iermb.uab.cat/es/encuestas/cohesion-social-urbana/>.

Figura 1. Model teòric de l'IVU

Font: elaboració pròpia.

Les unitats territorials sobre les quals es calcula l'IVU són els anomenats Àmbits Estadístics Metropolitans (AEM), unes unitats que s'aproximen al concepte de barri⁸. La delimitació d'aquests àmbits ha estat elaborada recentment per l'Àrea de Planificació Estratègica de l'Àrea Metropolitana de Barcelona basada en una demarcació prèvia de barris metropolitans realitzada per l'IERMB (Antón-Alonso, Cónsola, Donat, Porcel i Coll, 2016). Els AEM constitueixen actualment les unitats territorials inframunicipals de referència a l'àrea metropolitana de Barcelona i estan conformats per 268 unitats que compten amb un mínim de 291 habitants i un màxim de 58.180. De mitjana tenen 12.117 habitants.

La no disponibilitat de dades directes que informin aquestes unitats territorials ha obligat a fer servir un mètode d'estimació per tal d'informar-les. Aquest mètode consisteix en la redistribució de la informació procedent de seccions censals o parcel·les residencials (en el cas de la informació provinent del Cadastre), per a les que sí es disposa d'informació, en d'altres unitats territorials. Es tracta d'una estimació inspirada en el *Cadastral-based Expert Dasymetric System* un dels mètodes areals d'interpolació que ja ha estat emprat en d'altres estudis (Maantay et al., 2007; Mora-Garcia i Martí-Ciriquian, 2015).

⁸ Veure mapa a l'annex.

2. El Besòs com a espai de centralitat de la vulnerabilitat urbana metropolitana

Per entendre el fenomen de la vulnerabilitat urbana al Besòs és precís ampliar el focus i començar el seu estudi per al conjunt de la metròpoli de Barcelona. A escala metropolitana es distingeixen actualment dos eixos supramunicipals on es concentra una part important de la vulnerabilitat urbana metropolitana: l'eix Besòs i l'eix Llobregat (mapa 1)⁹. Anteriors anàlisis ja mostraven des de principis dels anys 90 una distribució territorial similar de la vulnerabilitat urbana a la metròpoli (Antón-Alonso i Porcel, 2018; Consorci Besòs i Barcelona Regional, 2017), tot i que en aquelles anàlisis també apareixia el centre històric de la ciutat de Barcelona com un altre nucli de vulnerabilitat urbana. Tot apunta, però, que durant els darrers anys, la vulnerabilitat urbana ha perdut rellevància en aquest tercer espai, malgrat que els barris de el Raval i la Barceloneta encara presenten nivells de vulnerabilitat urbana elevats.

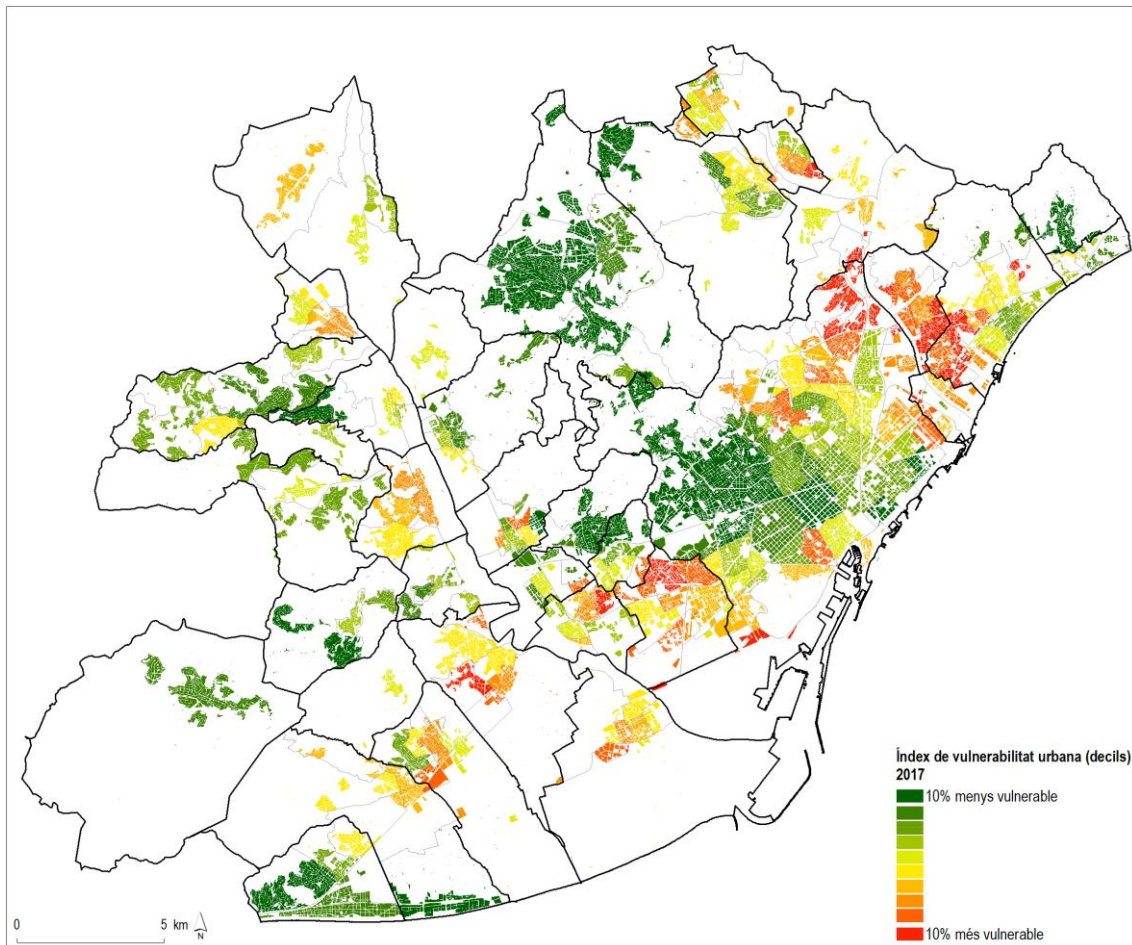
A la persistència del fenomen s'afegeix l'elevada concentració territorial. Els barris de màxima vulnerabilitat urbana (decil 10) es localitzen l'any 2017 exclusivament en deu municipis dels trenta-sis de la metròpoli¹⁰. D'aquests deu, són als districtes del nord de Barcelona i a la resta dels municipis de l'eix Besòs on es localitzen la majoria d'aquests barris. Dels 27 barris més vulnerables, 19 es localitzen a l'eix Besòs, el que representa més de dues terceres parts (70,4%)¹¹. La població resident als barris més vulnerables del Besòs se situa al voltant dels 175.000 habitants, el que representa el 18% del total de la població resident a l'àmbit Besòs i el 61,7% de la població resident en el conjunt dels barris metropolitans més vulnerables.

⁹ Es presenta únicament el mapa de 2017 degut a que els canvis en la distribució de la vulnerabilitat urbana han estat menors. A l'annex es poden consultar els mapes corresponents als anys 2015 i 2016.

¹⁰ El 2015 i 2016 els barris més vulnerables es concentraven en nou municipis, havent una única variació que és el canvi del barri de Sant Cosme del Prat de Llobregat per la Verneda de Sant Adrià de Besòs.

¹¹ A l'eix Llobregat, essent també important la presència d'alts nivells de vulnerabilitat, hi ha menys AEM vulnerables i estan més dispersos pel territori. El 26% dels AEM molt vulnerables es distribueixen per Barcelona (incloent aquí la Marina el Prat Vermell), l'Hospitalet de Llobregat, Cornellà de Llobregat, el Prat de Llobregat i Sant Boi de Llobregat.

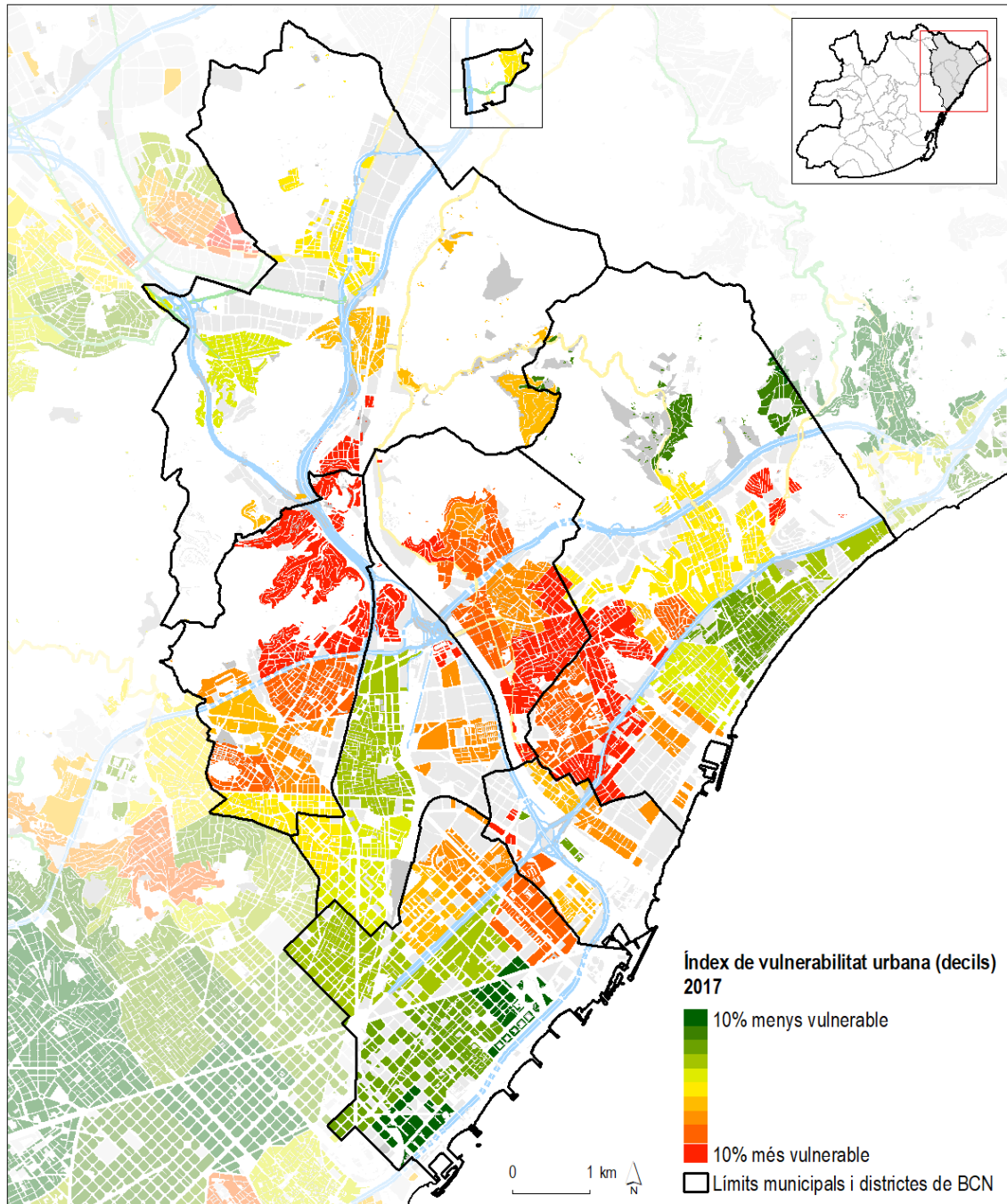
Mapa 1. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017

Font: elaboració pròpia.

Si s'analitza la distribució dels AEM del Besòs pel seu nivell de vulnerabilitat urbana, les dades resultants deixen palès una distribució desequilibrada, amb elevada concentració de les situacions de molt alta vulnerabilitat, escassa presència d'entorns poc vulnerables, així com una relativa estabilitat en els tres anys estudiats (mapa 2 i gràfic 1). El 2017, el 28,4% dels AEM del Besòs presenten una situació de màxima vulnerabilitat, més de la meitat se situen entre els decils 8 i 10 i tres quartes parts formen part dels cinc decils de vulnerabilitat urbana més elevada.

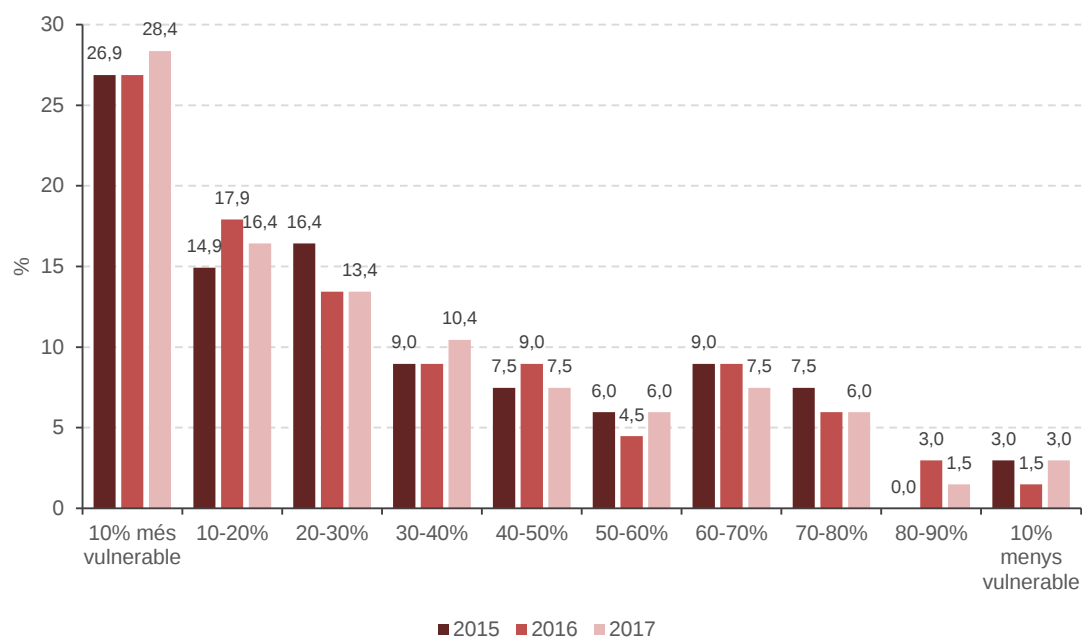
Mapa 2. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àmbit Besòs, 2017¹²

Font: elaboració pròpia.

¹² Es presenta únicament el mapa de 2017 degut a que els canvis en la distribució de la vulnerabilitat urbana des de 2015 han estat menors. Tan sols 10 àmbits dels 67 que integren el territori Besòs (15%) han canviat el decil de vulnerabilitat, i aquests canvis han estat en tots els casos d'un decil. Els àmbits que han guanyat en vulnerabilitat han estat: el Congrés i els Indians, i Navas, de Barcelona; Can Cuiàs, de Montcada i Reixac; la Verneda i Sant Joan Baptista, de Sant Adrià de Besòs; i "Riu Nord, Riu Sud" i Can Calvet, Serra de Marina i Singuerlin, de Santa Coloma de Gramenet. Els àmbits que són menys vulnerables al 2017 que al 2015 són: "Canyet, Mas Ram, Pomar de Dalt", de Badalona; i la Mina, de Sant Adrià de Besòs. El barri de Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou, de Barcelona, ha variat del decil menys vulnerable al segon menys vulnerable, però el 2017 tornà a formar part del primer decil. A l'annex es poden consultar els mapes corresponents als anys 2015 i 2016.

Gràfic 1. Distribució dels AEM segons decils de vulnerabilitat urbana. Àmbit Besòs, 2015, 2016 i 2017

Font: elaboració pròpia.

Aquestes dades demostren que la vulnerabilitat urbana està sobrerrepresentada al Besòs, especialment en alguns dels seus municipis. Gairebé la meitat dels AEM de Santa Coloma de Gramenet són molt vulnerables i el mateix passa amb un terç dels AEM de Montcada i Reixac, dos quarts del districte de Nou Barris i el 29% de Badalona i del districte de Sant Andreu (taula 2). En aquests entorns vulnerables dels municipis s'hi concentra molta població. Al conjunt del Besòs representa entorn el 9% de la població, xifra que s'eleva als municipis i districtes amb més barris molt vulnerables. Santa Coloma de Gramenet representa el cas més greu, amb més de la meitat de la població del municipi residint a barris amb vulnerabilitat extrema. Badalona, Montcada i Reixac i el districte de Nou Barris tenen també una proporció de la seva població residint en aquests tipus d'entorns. En el cas de Badalona més d'una quarta part, en el de Montcada i Reixac una cinquena part i en el cas de Nou Barris el 22% dels habitants del municipi.

Taula 2. AEM molt vulnerables (decil 10) i població resident. Pes sobre el total d'AEM i població. Àmbit Besòs, 2017

Municipi/Districte	AEM molt vulnerables	AEM al municipi/districte	% AEM molt vulnerables	Població AEM molt vulnerables	Població al municipi/districte	% població AEM molt vulnerables
Badalona	4	14	28,6	57.501	215.848	26,6
Barcelona	7	30	23,3	49.943	1.620.809	3,1
Districte de Nou Barris	5	13	38,5	37.421	166.579	22,5
Districte de Sant Andreu	2	7	28,6	12.522	147.594	8,5
Districte de Sant Martí	0	10	0,0	0	235.513	0,0
Montcada i Reixac	2	6	33,3	7.045	35.063	20,1
Sant Adrià de Besòs	1	6	16,7	631	36.624	1,7
Santa Coloma de Gramenet	5	11	45,5	60.058	117.597	51,1
Total	19	67	28,4	175.179	2.025.941	8,6

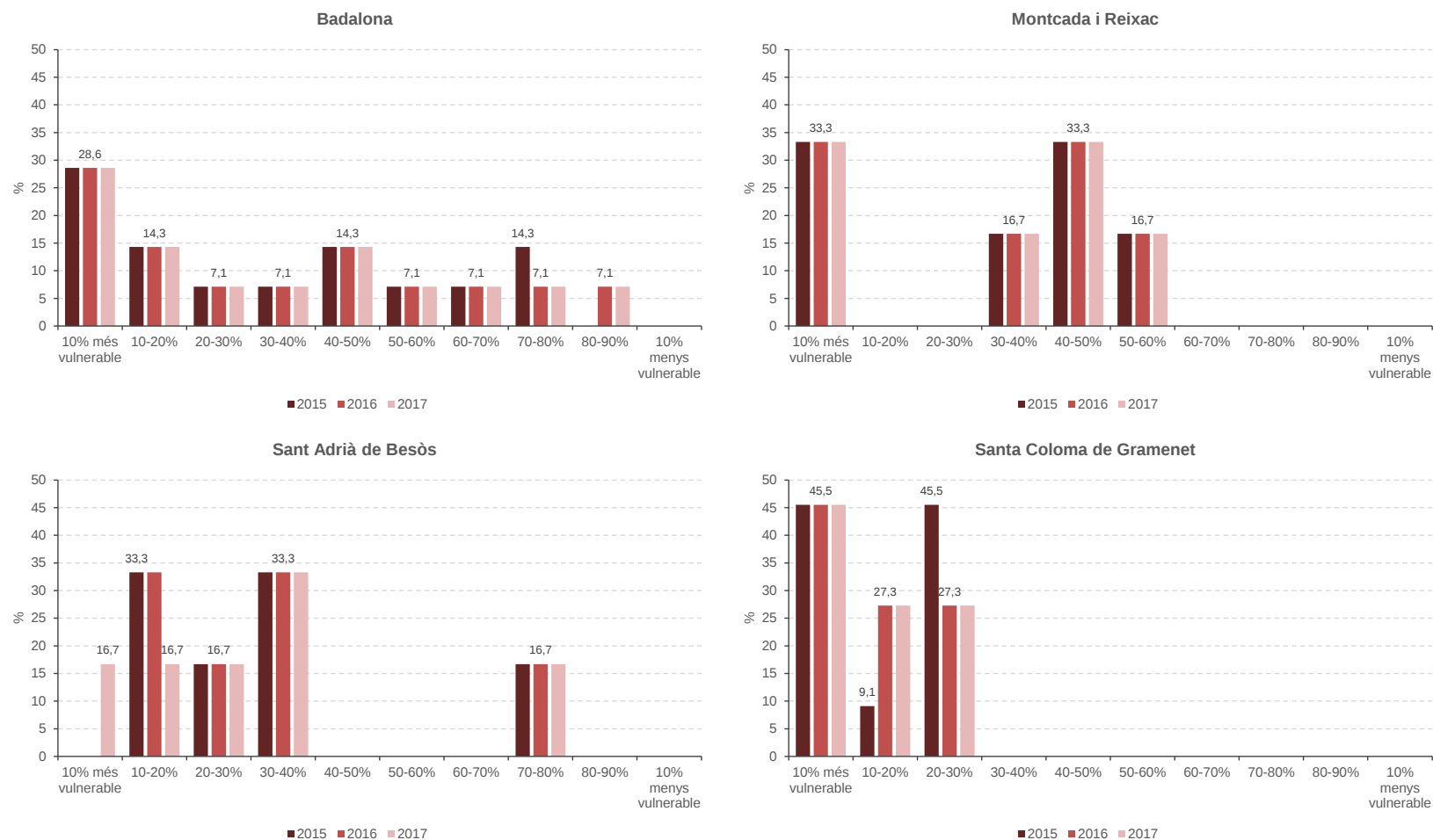
Font: elaboració pròpia.

Més enllà de la vulnerabilitat urbana extrema, algun dels municipis del Besòs també presenten una incidència rellevant en els seus barris de situacions considerades com a vulnerabilitat urbana elevada. És el cas de Santa Coloma de Gramenet, on tots els seus barris se situen en els tres decils de més elevada vulnerabilitat (gràfic 2). Sant Adrià de Besòs i Badalona tenen també la meitat dels seus AEM en situacions d'elevada vulnerabilitat, essent Montcada i Reixac el municipi amb menor nombre d'AEM en aquestes situacions (un terç).

Als tres districtes de Barcelona de l'eix del Besòs el 53,3% dels barris se situen també en aquests tres decils¹³, però les dades desagregades per districtes ofereixen un panorama singularment greu a Nou Barris, on el 85% dels AEM formen part dels tres decils més vulnerables i tots els AEM estan entre els cinc decils de major vulnerabilitat (gràfic 3). Aquesta situació és força diferent a la que presenten els altres dos districtes. Mentre que a Sant Andreu menys de la meitat dels AEM es troben entre els tres decils més vulnerables, a Sant Martí només es troben en aquest grau de vulnerabilitat urbana una cinquena part del total dels AEM. El districte de Sant Martí destaca, en canvi, per la baixa vulnerabilitat urbana que presenten els barris que el conformen. El 70% s'integren en els quatre decils de menor vulnerabilitat, la qual cosa es deu a la localització històrica d'àmplies capes de classes mitjanes tradicionals en alguns dels seus barris, així com en un procés d'elitització recent protagonitzat per noves classes mitjanes que progressivament han anat guanyant terreny al districte, sobre tot als barris costaners del nord.

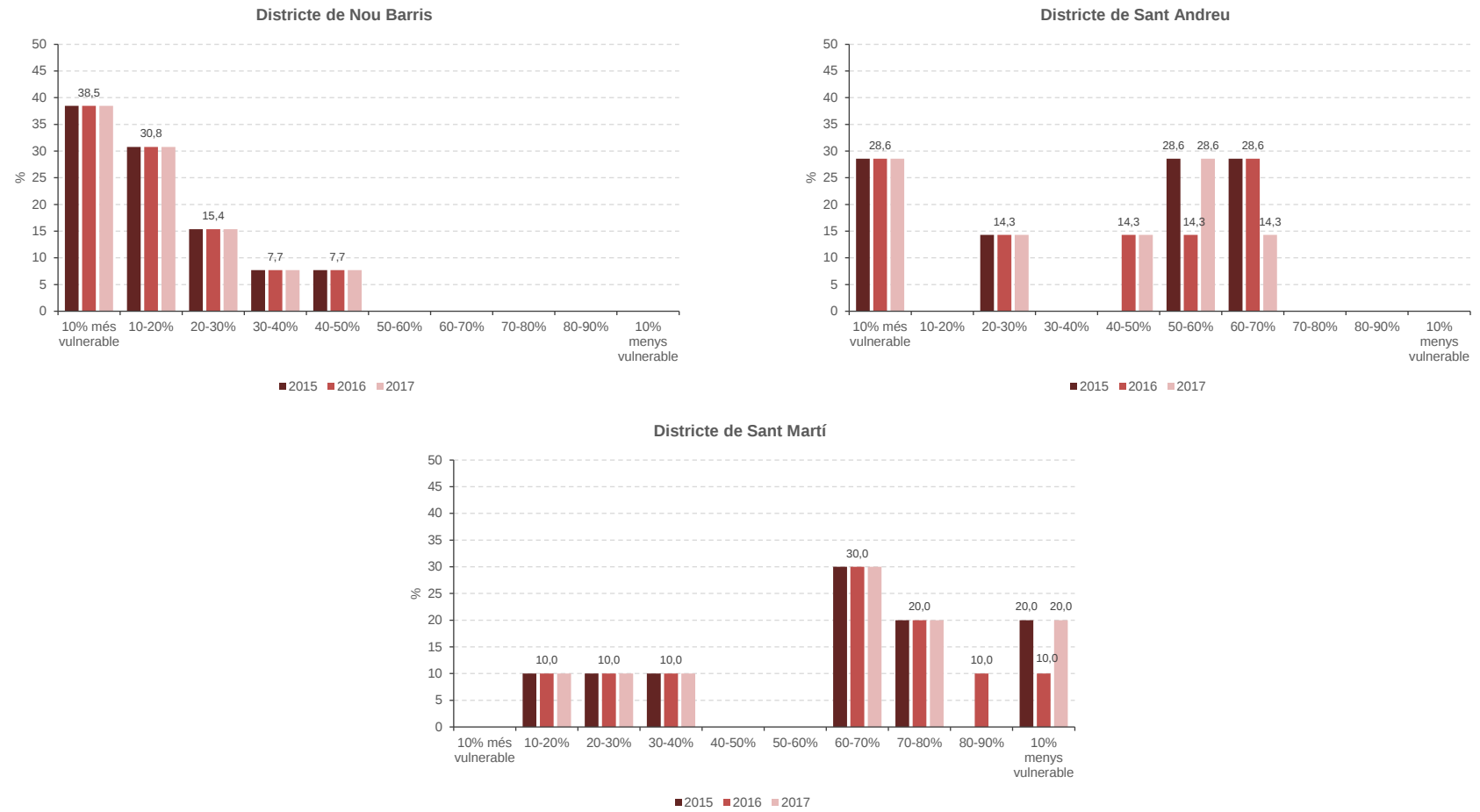
¹³ Si es consideren tots els barris de Barcelona, la xifra baixa significativament, fins al 28,8% dels barris en els tres decils de més alta vulnerabilitat, el que indica, també l'elevada concentració de la vulnerabilitat urbana de Barcelona a la seva cara nord.

Gràfic 2. Distribució dels AEM segons municipi i decils de vulnerabilitat urbana. Àmbit Besòs, 2015, 2016 i 2017

Font: elaboració pròpia.

Gràfic 3. Distribució dels AEM segons districtes de Barcelona i decils de vulnerabilitat urbana. Àmbit Besòs, 2015, 2016 i 2017

Font: elaboració pròpia.

3. Els barris més vulnerables del Besòs: quins són i com són

3.1 Identificació dels barris més vulnerables del Besòs

Constatades la persistència i concentració de la vulnerabilitat urbana a l'àmbit del Besòs, aquest apartat té per objectiu identificar els barris més vulnerables d'aquesta àrea, entre els quals, molts d'ells, són els més vulnerables de la metròpoli. A la taula 3 s'identifiquen els 27 AEM metropolitans més vulnerables, dels quals 19 formen part de l'àmbit del Besòs. En termes generals, hi ha hagut pocs canvis en la màxima vulnerabilitat, romanent en aquesta posició relativa tots els AEM que ja hi eren el 2015, a excepció de dos, un d'ells pertanyent a l'àmbit Besòs: Sant Cosme, de el Prat de Llobregat, que surt d'aquest últim decil per passar al novè, i la Verneda, de Sant Adrià de Besòs, que passa a integrar el decil més vulnerable el 2017.

Si s'analitzen en detall les posicions que ocupen cadascun dels AEM més vulnerables, es pot observar una elevada estabilitat dels entorns més vulnerables. Dels 10 AEM més vulnerables que copen les primeres deu posicions el 2015, 8 són del territori Besòs i 6 d'ells romanen entre els deu més vulnerables durant els dos anys següents. Entre ells destaquen la Ribera, de Montcada i Reixac, i Fondo, de Santa Coloma de Gramenet, com els dos barris més vulnerables durant el període analitzat.

Taula 3. AEM més vulnerables (decil 10) segons l'índex de vulnerabilitat urbana, de més a menys vulnerables, d'amunt avall. Àrea metropolitana de Barcelona, 2015, 2016 i 2017

2015	2016	2017
La Ribera (Montcada i Reixac)	La Ribera (Montcada i Reixac)	La Ribera (Montcada i Reixac)
Fondo (Santa Coloma de Gramenet)	Fondo (Santa Coloma de Gramenet)	Fondo (Santa Coloma de Gramenet)
Ciutat Meridiana (Barcelona)	Ciutat Meridiana (Barcelona)	La Marina del Prat Vermell (Barcelona)
La Marina del Prat Vermell (Barcelona)	Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)	Ciutat Meridiana (Barcelona)
La Florida (l'Hospitalet de Llobregat)	Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)	Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)
Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)	La Florida (l'Hospitalet de Llobregat)	Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)
Vallbona (Barcelona)	El Raval, Safarells (Santa Coloma de Gramenet)	La Florida (l'Hospitalet de Llobregat)
Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)	Vallbona (Barcelona)	El Raval, Safarells (Santa Coloma de Gramenet)
El Raval, Safarells (Santa Coloma de Gramenet)	La Marina del Prat Vermell (Barcelona)	Pubilla Cases (l'Hospitalet de Llobregat)
Les Guixeres, Pomar (Badalona)	Pubilla Cases (l'Hospitalet de Llobregat)	Les Planes (l'Hospitalet de Llobregat)
Les Planes (l'Hospitalet de Llobregat)	Les Planes (l'Hospitalet de Llobregat)	Les Guixeres, Pomar (Badalona)
Pubilla Cases (l'Hospitalet de Llobregat)	Les Guixeres, Pomar (Badalona)	La Salut (Badalona)
Camps Blancs (Sant Boi de Llobregat)	Llatí (Santa Coloma de Gramenet)	La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)
Torre Baró (Barcelona)	Sant Ildefons (Cornellà de Llobregat)	Les Oliveres (Santa Coloma de Gramenet)
La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)	Les Oliveres (Santa Coloma de Gramenet)	Vallbona (Barcelona)
Llatí (Santa Coloma de Gramenet)	La Salut (Badalona)	Llatí (Santa Coloma de Gramenet)
Les Roquetes (Barcelona)	La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)	Can Sant Joan (Montcada i Reixac)
Sant Ildefons (Cornellà de Llobregat)	Baró de Viver (Barcelona)	Sant Ildefons (Cornellà de Llobregat)
La Salut (Badalona)	Les Roquetes (Barcelona)	La Trinitat Vella (Barcelona)
Baró de Viver (Barcelona)	La Trinitat Nova (Barcelona)	Can Mas (Ripolllet)
Sant Cosme (el Prat de Llobregat)	Camps Blancs (Sant Boi de Llobregat)	La Trinitat Nova (Barcelona)
La Trinitat Nova (Barcelona)	Sant Cosme (el Prat de Llobregat)	Baró de Viver (Barcelona)
La Granja (el Prat de Llobregat)	Can Sant Joan (Montcada i Reixac)	Camps Blancs (Sant Boi de Llobregat)
Can Sant Joan (Montcada i Reixac)	La Trinitat Vella (Barcelona)	Les Roquetes (Barcelona)
Can Mas (Ripolllet)	Can Mas (Ripolllet)	La Granja (el Prat de Llobregat)
	La Granja (el Prat de Llobregat)	Torre Baró (Barcelona)
	Torre Baró (Barcelona)	La Verneda (Sant Adrià de Besòs)

Font: elaboració pròpia.

Un cop identificats els AEM més vulnerables de la metròpoli i del Besòs, cal preguntar-se per les seves característiques i en què difereixen respecte al conjunt dels AEM de l'eix Besòs i del territori metropolità. La següent secció està destinada a abordar aquesta qüestió.

3.2 Les característiques dels barris més vulnerables del Besòs

Com són els barris més vulnerables del Besòs? Difereixen del conjunt dels barris del territori Besòs? I respecte a la resta de barris vulnerables de la metròpoli i del conjunt metropolità? Donar resposta a aquestes preguntes permet aprofundir en el coneixement de la vulnerabilitat urbana al Besòs, fenomen que podria dir-se que caracteritza aquest vast territori transmunicipal.

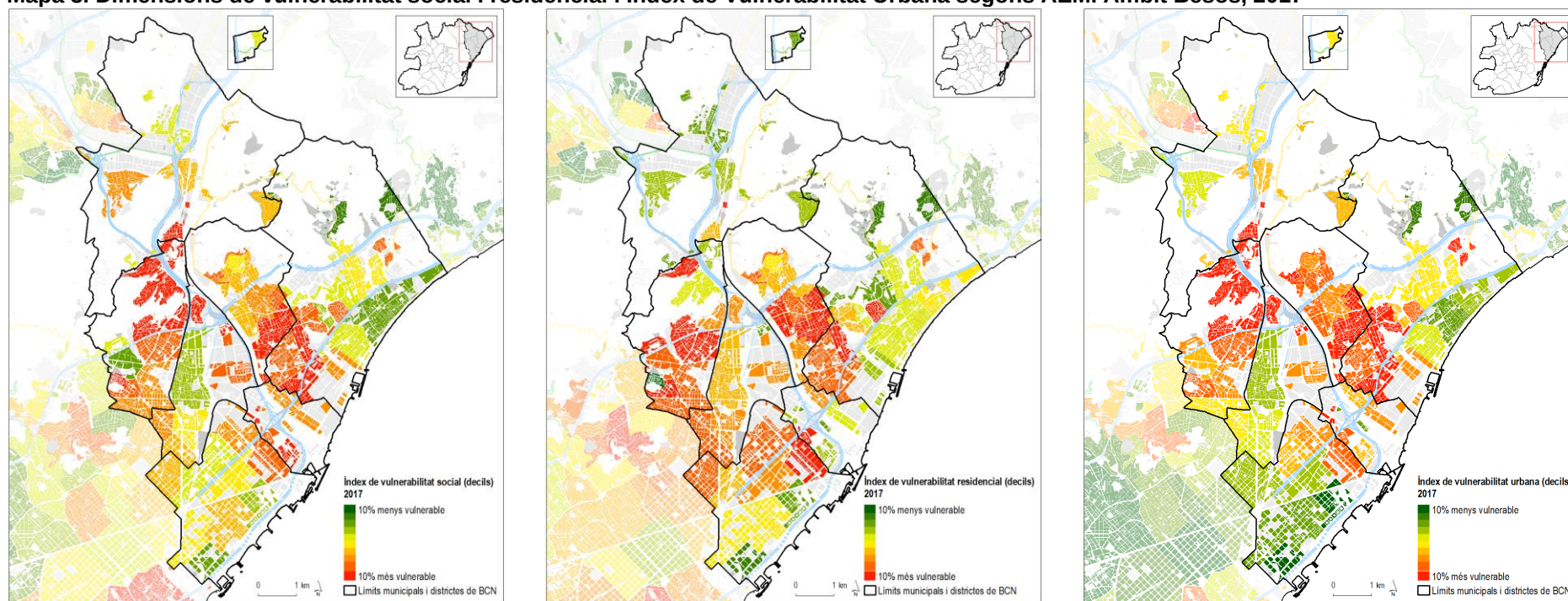
Una primera idea important que cal tenir en compte per entendre el fenomen de la vulnerabilitat urbana és la seva complexitat. En la materialització del fenomen intervenen diversos factors relacionats amb la dimensió social i la residencial i, alhora, tenen efectes diversos sobre el territori en funció de la seva intensitat, la seva interacció i el context. És a dir, nivells de vulnerabilitat urbana, social i residencial poden ser diferents, havent la possibilitat que hi hagi AEM amb un nivell de vulnerabilitat urbana alt, però amb nivells de vulnerabilitat social o residencial no alts. En el cas del Besòs, s'observa que hi ha una relació clarament positiva entre la vulnerabilitat urbana i la vulnerabilitat social, però no així amb la vulnerabilitat residencial (taula 4 i mapa 3). És el cas de "la Pau. Lloreda, Sistrells", de Badalona, o Can Sant Joan de Montcada i Reixac, però encara són més clars els casos de Torre Baró, Vallbona i Baró de Viver, de Barcelona, i la Verneda de Sant Adrià de Besòs, amb nivells intermedis i baixos de vulnerabilitat residencial.

Taula 4. AEM més vulnerables (decil 10) segons decil de vulnerabilitat social, residencial i urbana ordenats segons rànquing de vulnerabilitat urbana. Àmbit Besòs, 2017

Municipi	Nom AEM	Decil IVS2017	Decil IVR2017	Decil IVU 2017
Montcada i Reixac	La Ribera	10	10	10
Santa Coloma de Gramenet	Fondo	10	10	10
Barcelona	Ciutat Meridiana	10	10	10
Santa Coloma de Gramenet	Can Mariner, Santa Rosa	10	10	10
Badalona	Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc	10	9	10
Santa Coloma de Gramenet	El Raval, Safarells	10	8	10
Badalona	Les Guixeres, Pomar	9	9	10
Badalona	La Salut	10	10	10
Badalona	La Pau, Lloreda, Sistrells	9	7	10
Santa Coloma de Gramenet	Les Oliveres	9	9	10
Barcelona	Vallbona	10	4	10
Santa Coloma de Gramenet	Llatí	9	10	10
Montcada i Reixac	Can Sant Joan	10	7	10
Barcelona	La Trinitat Vella	10	8	10
Barcelona	La Trinitat Nova	10	8	10
Barcelona	Baró de Viver	10	3	10
Barcelona	Les Roquetes	10	10	10
Barcelona	Torre Baró	10	5	10
Sant Adrià de Besòs	La Verneda	10	4	10

Font: elaboració pròpia.

Mapa 3. Dimensions de vulnerabilitat social i residencial i Índex de Vulnerabilitat Urbana segons AEM. Àmbit Besòs, 2017¹⁴

Font: elaboració pròpia.

¹⁴ A l'annex es poden consultar els mapes de l'índex de vulnerabilitat social i residencial corresponents als anys 2015 i 2016.

Aprofundint en la caracterització dels barris més vulnerables del Besòs, la taula 5 presenta les medianes dels indicadors emprats en el càlcul de l'IVU amb d'altres de complementaris que permeten veure les diferències existents amb el conjunt del Besòs, amb els AEM més vulnerables de l'àrea metropolitana de Barcelona i amb el conjunt dels AEM de la metròpoli. Els indicadors demogràfics, socioeconòmics, residencials i urbanístics evidencien la delicada situació dels AEM més vulnerables del Besòs, en relació al conjunt del Besòs i al conjunt metropolità, però no així quan es fa la comparança amb les AEM més vulnerables de la metròpoli. Això es deu al notable pes que tenen els AEM del Besòs en la vulnerabilitat metropolitana, com s'ha vist anteriorment.

En relació al Besòs en el seu conjunt, als AEM més vulnerables hi ha més població amb rendes baixes, la població amb rendes altes és només testimonial, hi ha més receptors de prestacions d'atur, població ocupada en feines no qualificades, població amb nivell formatiu baix, població estrangera vulnerable, més habitatges en deficientes condicions de conservació, de petita superfície, construïts en el tercer quart de 1900, amb un preu mitjà inferior i es tracta d'entorns urbans molt densos.

Taula 5. Característiques (medianes) dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10), de l'àrea metropolitana, del conjunt de l'àmbit Besòs i de l'àrea metropolitana de Barcelona i ràtios. 'Àmbit Besòs i àrea metropolitana de Barcelona, 2017'¹⁵

Indicadors	Medianes				Ràtios		
	10% més vulnerable Besòs	Total Besòs	10% més vulnerable AMB	Total AMB	Ràtio amb total Besòs	Ràtio amb 10% més vulnerable AMB	Ràtio amb total AMB
% de població amb rendes baixes	32,4	16,2	31,8	12,5	2,0	1,0	2,6
% de població amb rendes altes	3,7	8,8	4,2	17,7	0,4	0,9	0,2
% de població que rep prestacions d'atur	4,2	2,0	3,9	1,5	2,1	1,1	2,7
% de peons	22,4	13,9	22,4	10,2	1,6	1,0	2,2
% de població amb estudis primaris o inferiors	39,3	31,5	39,5	22,8	1,2	1,0	1,7
% de població de 75 i més anys que viu sola	29,7	29,0	29,7	26,4	1,0	1,0	1,1
% de població estrangera provinent de països en desenvolupament	15,6	9,9	15,6	6,3	1,6	1,0	2,5
Mida mitjana de la llar	2,8	2,6	2,7	2,7	1,1	1,0	1,0
% d'habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	8,6	7,5	10,4	7,2	1,1	0,8	1,2
% d'habitatges amb una superfície útil inferior a 50 m2	4,8	3,2	4,8	1,9	1,5	1,0	2,5
% d'habitatges construïts abans de 1900	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
% d'habitatges construïts entre 1955 i 1975	70,7	55,5	74,7	36,3	1,3	0,9	1,9
Preu mitjà del lloguer (euros/mes)	480,5	621,8	491,4	670,7	0,8	1,0	0,7
Densitat residencial de població (hab./ha)	243,2	264,4	255,2	194,2	0,9	1,0	1,3

Font: elaboració pròpia.

Si es fa la comparança amb el conjunt d'AEM de l'àrea de metropolitana, les diferències es disparen tal i com mostren les ràtios. Les desigualtats més significatives estan en el que respecta

¹⁵ A l'annex es poden consultar les característiques dels àmbits més vulnerables per als anys 2015 i 2016.

a la població amb rendes baixes (vint punts de diferència), la població amb rendes altes (catorze punts de diferència), la que rep prestacions d'atur (gairebé el triple als AEM més vulnerables del Besòs respecte al conjunt de la metròpoli), l'ocupada en feines no qualificades (dotze punts més alta), la població estrangera vulnerable (més del doble), els habitatges de petites dimensions (més del doble) i els habitatges del tercer quart del 1900 (representen més de dos terços als barris més vulnerables del Besòs, mentre que a la metròpoli poc més d'un terç).

Les dades de cadascun dels AEM més vulnerables del Besòs deixen encara més palès els riscos i problemàtiques viscudes per la població resident, així com l'enorme desigualtat que els separa del conjunt del Besòs i del conjunt dels AEM metropolitans. Parant atenció en els dos barris més vulnerables del Besòs, que també ho són de la metròpoli, la Ribera, de Montcada i Reixac, i Fondo, de Santa Coloma de Gramenet, es veu de manera clara la concentració de la vulnerabilitat en les seves diferents vessants i com de lluny es troben respecte a les situacions que presenten el conjunt del Besòs i de l'àrea metropolitana (taula 6).

Per exemple, a la Ribera, gairebé la meitat la de la població que hi viu té rendes baixes, mentre que al Besòs és un 16,2% i a la metròpoli un 12,5%. Però no deixa de ser més greu la inexistència de població amb rendes altes, el que converteix l'entorn en altament homogeni en el que té a veure amb els ingressos de la població. Juntament amb els baixos ingressos que caracteritzen a una part important dels residents, està el baix nivell formatiu de quasi la meitat de la població i el terç de població estrangera vulnerable, registres molt més elevats que els existents al Besòs i l'àrea metropolitana. Pel que fa a les qüestions residencials, si bé el parc d'habitatges presenta un bon estat de conservació—resultat en part important de les accions de rehabilitació dels edificis residencials del Pla Integral de la Ribera (2005-2012) emmarcat en la Llei de Barris—, l'antiguitat i tipologia de baixa qualitat el fa ocupar una posició residual en l'estructura jeràrquica residencial al Besòs i a la metròpoli. Posició a la qual contribueix amb no menor rellevància una localització perifèrica i aïllada respecte al seu municipi i a l'entorn metropolità. S'ha d'afegir l'elevada densitat residencial de població, una de les més altes del Besòs (la cinquena) i de la metròpoli (la quinzena). Tot plegat, juntament amb altres factors no considerats aquí, com ara l'estigmatització social i territorial o l'escassa i baixa qualitat de dotacions d'equipaments i serveis, entre d'altres, fan de la Ribera un àmbit social i residencialment poc atractiu, tal i com ho demostra el preu mitjà del lloguer dels habitatges, el més baix de l'àrea metropolitana de Barcelona, i procliu, en conseqüència, a aplegar vulnerabilitats socials i residencials que el fan reproduir el cercle de l'exclusió.

El cas de Fondo, de Santa Coloma de Gramenet, té certes similituds amb la situació de la Ribera, però els nivells de vulnerabilitat i els contextos són diferents. La població amb rendes baixes és set punts inferiors a la de la Ribera, però no així el baix nivell formatiu i la presència de població estrangera vulnerable, essent la meitat de la població en el primer cas i dos terços en el segon. Els habitatges, però, presenten notables deficiències de conservació, producte d'un creixement residencial basat en l'autoconstrucció i l'escassa planificació durant els anys 20 i els 50 i 60 del segle passat (Martínez, 2019). La majoria del parc residencial és antic i de baixa qualitat integrat en un entorn residencial molt dens (el segon més dens del Besòs, després de "Can Mariner, Santa Rosa", i el cinquè de la metròpoli). A l'igual que passa amb la Ribera, aquests i d'altres elements contribueixen a una valoració baixa de l'habitatge i l'entorn residencial, situant-lo a l'extrem inferior de l'estructura jeràrquica residencial.

Aquests representen només dos exemples dels barris més vulnerables del Besòs i de l'àrea metropolitana de Barcelona, els quals serveixen per il·lustrar la concentració de riscos d'exclusió social i la gravetat de les situacions que alberguen aquests entorns residencials. A més, també serveixen per evidenciar la desigualtat urbana existent al conjunt del Besòs i de la metròpoli.

Taula 6. Característiques dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10). Àmbit Besòs, 2017

Nom AEM	% població rendes baixes	% població rendes altes	% població amb estudis primaris o inferiors	% població de 75 i més anys que viu sola	% població estrangera provinent de països en desenvolupament	% habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	% habitatges construïts abans de 1900/entre 1955 i 1975	Preu mitjà del lloguer (euros/mes)	Densitat residencial de població (hab./ha)
La Ribera (Montcada i Reixac)	45,6	0,9	47,9	31,5	32,1	2,0	92,2	400,0	489,5
Fondo (Santa Coloma de Gramenet)	38,1	2,0	50,2	30,0	39,3	18,4	79,0	502,4	584,7
Ciutat Meridiana (Barcelona)	38,1	2,0	40,5	29,3	25,5	1,4	100,0	442,0	403,2
Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)	30,9	3,5	40,7	28,3	24,3	8,9	78,9	503,7	695,3
Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)	38,2	3,4	41,4	29,3	23,6	6,6	66,5	540,7	412,9
El Raval, Safarejós (Santa Coloma de Gramenet)	33,1	4,0	39,2	28,0	22,7	18,6	53,9	472,1	217,0
Les Guixeres, Pomar (Badalona)	15,9	3,6	39,1	31,3	1,6	1,9	99,9	550,8	136,5
La Salut (Badalona)	33,5	3,1	37,7	31,6	23,0	8,4	70,7	506,8	449,6
La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)	25,3	4,2	38,1	31,2	15,5	8,6	51,5	508,2	254,2
Les Oliveres (Santa Coloma de Gramenet)	21,8	3,3	37,7	22,7	9,9	6,7	91,0	514,4	124,2
Vallbona (Barcelona)	31,0	3,2	38,5	12,0	9,5	7,6	27,8	550,0	120,1
Llatí (Santa Coloma de Gramenet)	22,6	4,5	38,2	23,8	14,1	16,0	74,7	523,2	522,6
Can Sant Joan (Montcada i Reixac)	27,7	4,3	36,2	28,9	14,0	10,4	56,9	453,0	217,1
La Trinitat Vella (Barcelona)	32,4	5,1	37,2	27,4	24,4	6,0	65,8	491,0	233,9
La Trinitat Nova (Barcelona)	28,9	3,2	35,9	36,3	15,9	0,6	81,8	494,7	190,2
Baró de Viver (Barcelona)	30,1	2,9	36,1	33,7	9,2	15,1	0,1	523,0	248,8
Les Roquetes (Barcelona)	27,4	5,0	36,8	31,1	16,8	14,0	75,0	517,0	423,2
Torre Baró (Barcelona)	34,0	3,0	36,1	24,9	14,2	15,6	38,9	552,0	83,3
La Verneda (Sant Adrià de Besòs)	32,9	5,0	37,0	39,7	15,9	15,2	28,4	550,0	73,4
Mediana àmbit Besòs	16,2	8,8	31,5	29,0	9,9	7,5	55,5	621,8	264,4
Mediana àrea metropolitana de Barcelona	12,5	17,7	22,8	26,4	6,3	7,2	36,3	670,7	194,2

Font: elaboración propia.

4. Conclusions

Les anàlisis sobre la vulnerabilitat urbana realitzades tenen per objectiu actualitzar-ne les efectuades en el primer informe de diagnosi del territori Besòs de l'any 2017. Els resultats obtinguts constaten tres característiques del fenomen de la vulnerabilitat urbana que es materialitzen de manera més intensa a l'àmbit del Besòs: la persistència, la concentració territorial i la complexitat del fenomen. La perpetuació d'elevats nivells de vulnerabilitat urbana al Besòs és un tret distintiu que va ser destacat en l'anterior informe i que les noves dades tornen a corroborar. Succeeix també amb la concentració territorial d'aquest fenomen, essent el Besòs un àmbit que aplega una gran quantitat dels barris desafavorits de la metròpoli de Barcelona. Especialment greu i mereixedora de ser destacada és la situació del municipi de Santa Coloma de Gramenet, que compta amb tots els seus AEM en situacions d'elevada o extrema vulnerabilitat, el que suposa que tota la seva població viu en aquest tipus d'entorns residencials, tot i que això no implica que tota la població resident en aquests barris sigui població vulnerable. Les causes d'aquesta especialització territorial de l'eix Besòs es deu a la conjunció de factors de diversa naturalesa que se sumen a les constriccions que imposen les trajectòries històrica i recent d'aquest territori.

L'anàlisi de les característiques de la vulnerabilitat ha permès constatar la complexitat del fenomen, observant una certa concurrència de riscos socials i residencials, però amb situacions en les quals la vulnerabilitat urbana és sobretot el resultat de l'existència de riscos socials i no tant residencials.

L'anàlisi en detall del barris més vulnerables del Besòs mostra la gravetat de les situacions que presenten. Es tracten, en gran part també dels barris més desafavorits de la metròpoli, amb unes condicions socials i residencials que es troben molt lluny de les que presenten d'altres barris del mateix àmbit Besòs, però sobretot d'altres indrets de la metròpoli.

Tots els elements presentats, tant els que tenen a veure amb els trets distintius del fenomen —persistència, concentració i complexitat—, així com les característiques que ajuden a entendre l'especificitat de la problemàtica de la vulnerabilitat urbana en cadascun dels AEM més vulnerables del Besòs han de ser tinguts en compte en el moment de continuar amb els processos diagnòstics i en la definició de les accions i programes que tinguin per objectiu millorar les condicions de vida al Besòs i reduir les desigualtats urbanes en el si de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Referències bibliogràfiques

Alguacil, Julio; Camacho, Javier y Hernández Aja, Agustín. (2014). La vulnerabilidad urbana en España. Identificación y evolución de los barrios vulnerables". *Empiria. Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 27, 73–94.

Antón-Alonso, F. i Porcel, S. (2018). La vulnerabilitat urbana a la Barcelona metropolitana: la dinàmica de la persistència. A *Anuari Metropolità de Barcelona 2017*. Bellaterra: Àrea Metropolitana de Barcelona i Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

Antón-Alonso, Fernando; Cónsola, Albert; Donat, Carles y Porcel, Sergio (2016). *Elaboració del mapa de barris y àrees estadístiques de referència*. Bellaterra: AMB i IERMB.

Arias, F. (2000). *La desigualdad urbana en España*. Madrid: Ministerio de Fomento.

Consorti Besòs i Barcelona Regional (dir.) (2017). *Agenda Besòs. Diagnosi Eix Temàtic 1. Cohesió Social i Barris*. Barcelona: Consorci Besòs i Barcelona Regional.

Cruz, I., Porcel, S. i Antón-Alonso, F. (en impremta). *Per un seguiment de la pobresa urbana a la metròpoli de Barcelona: un nou Índex de Vulnerabilitat Urbana*. Working Paper IERMB.

Maantay, Juliana A.; Maroko, Andrew R. y Herrmann, Christopher (2007). Mapping Population Distribution in the Urban Environment: The Cadastral-based Expert Dasymetric System (CEDS). *Cartography and Geographic Information Science*, 34(2), 77–102.

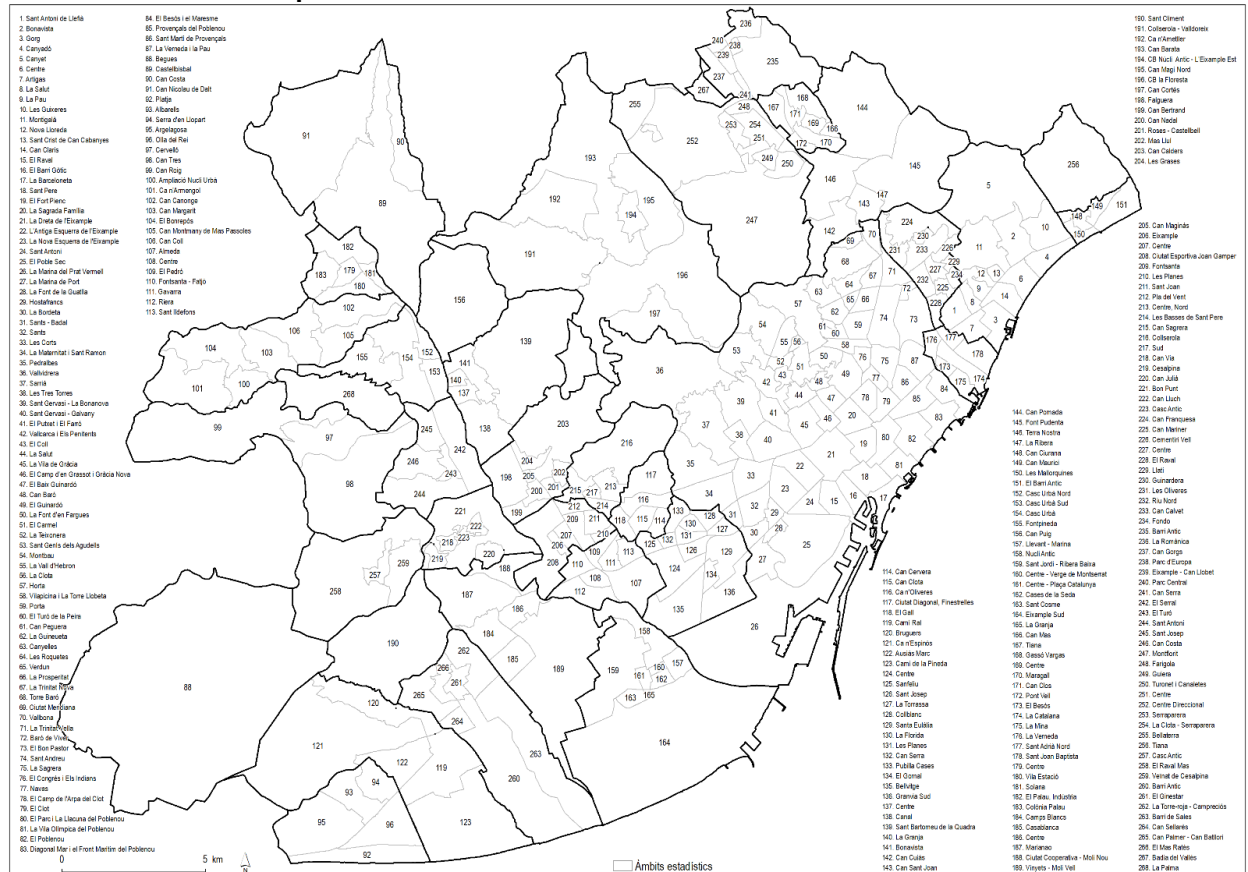
Martínez, I. (2019). *El Fondo, cruïlla de cultures. Crònica urbanística d'un barri marcat per la immigració*. Santa Coloma de Gramenet: Museu Torre Balldovina, Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet.

Mora-García, R. T. y Marti-Ciriquian, P. (2015). Desagregación poblacional a partir de datos catastrales. A: J. de la Riva; P. Ibarra; R. Montorio y M. Rodrigues (eds.), *Análisis espacial y representación geográfica: innovación y aplicación*. Zaragoza: Universidad de Zaragoza - AGE.

Sanchez, G. (2013). *PLS Path Modeling with R*. Berkeley: Trowchez Editions.

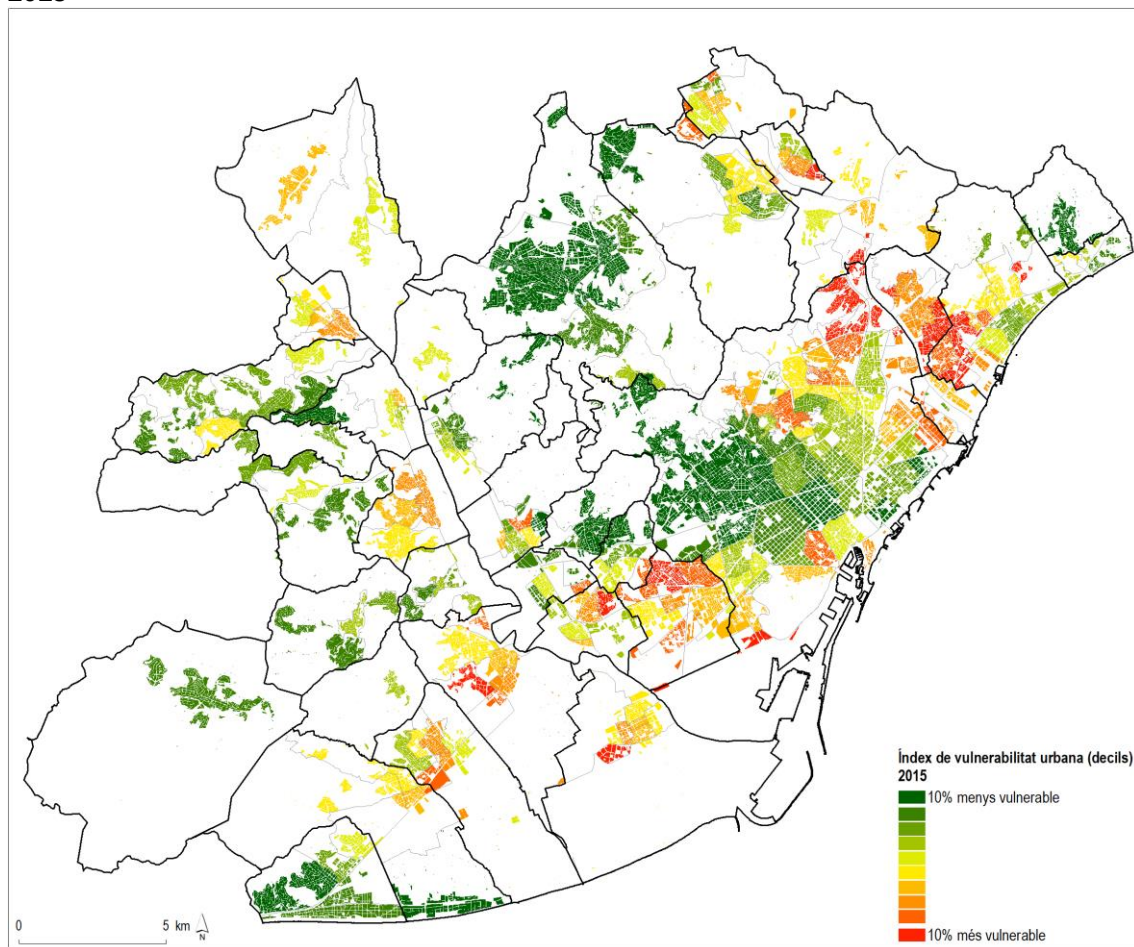
Annex

MAPA A1. AEM municipals

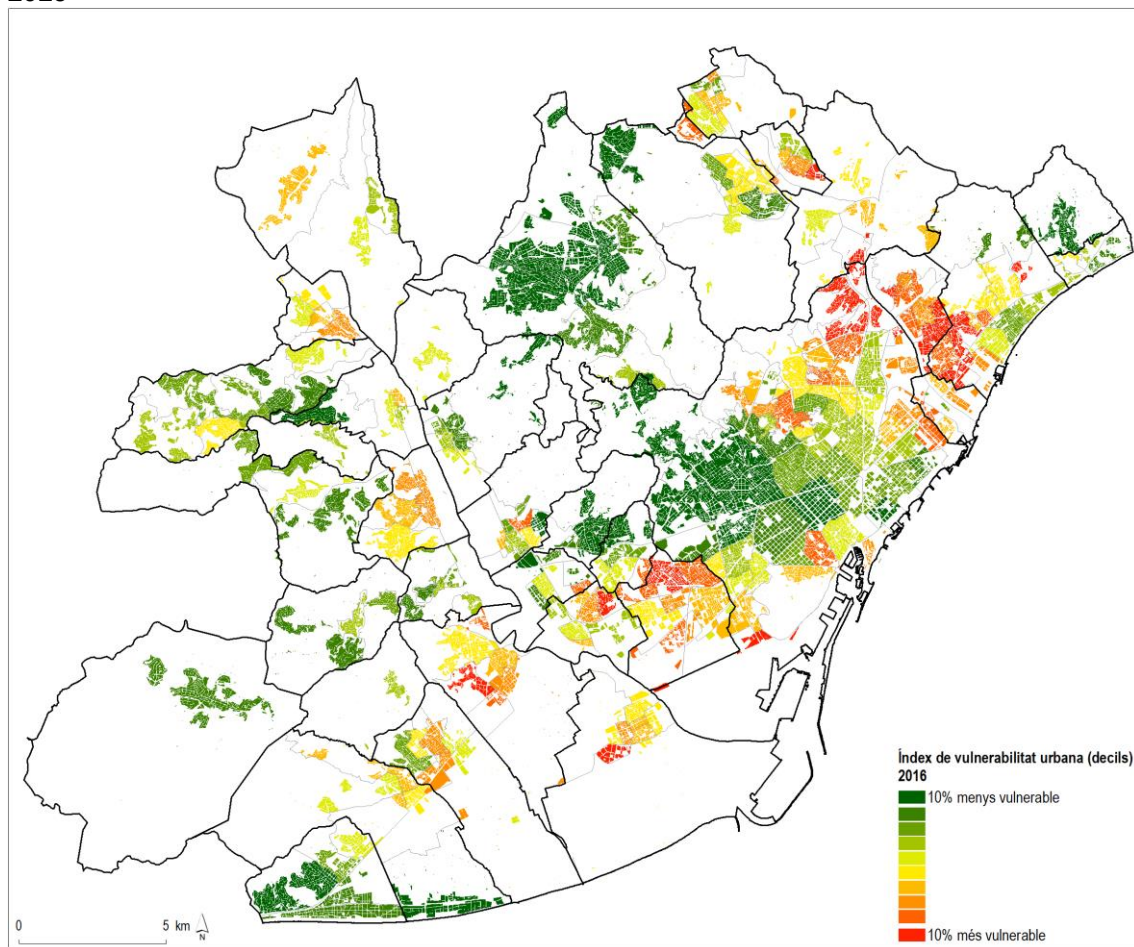
Font: elaboració pròpia

Mapa A2. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àrea metropolitana de Barcelona, 2015

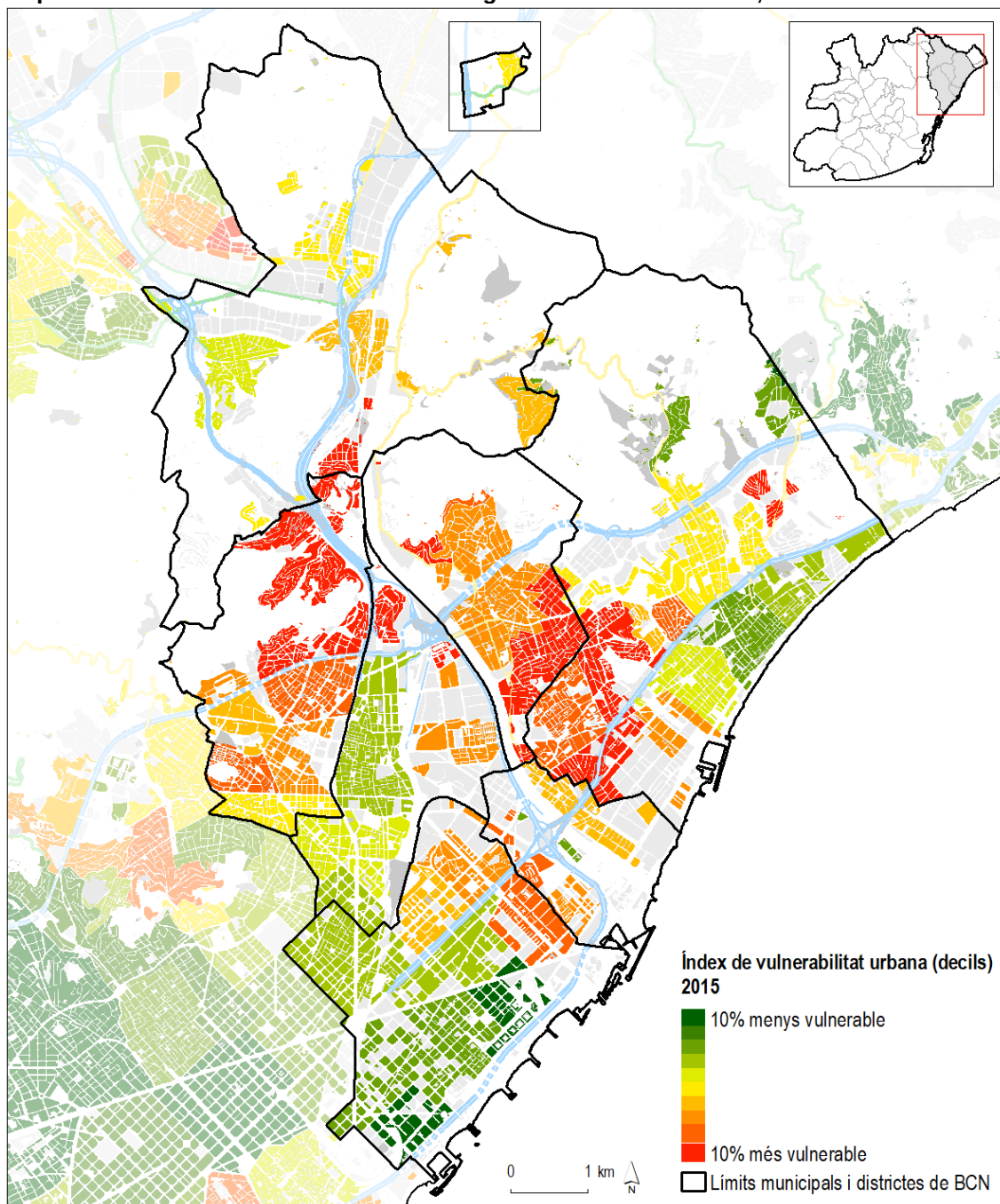
Font: elaboració pròpia.

Mapa A3. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àrea metropolitana de Barcelona, 2016

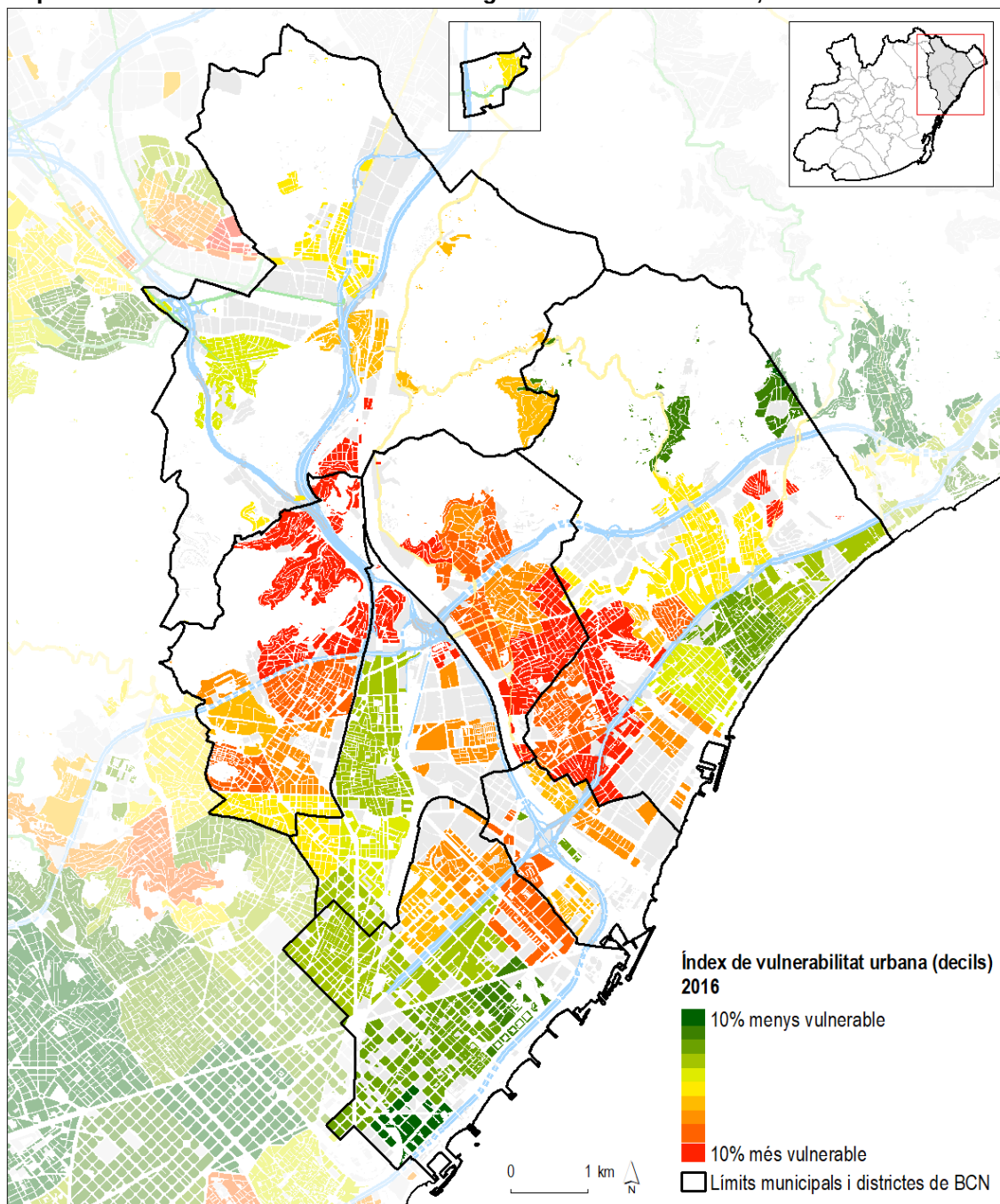
Font: elaboració pròpia.

Mapa A4. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àmbit Besòs, 2015

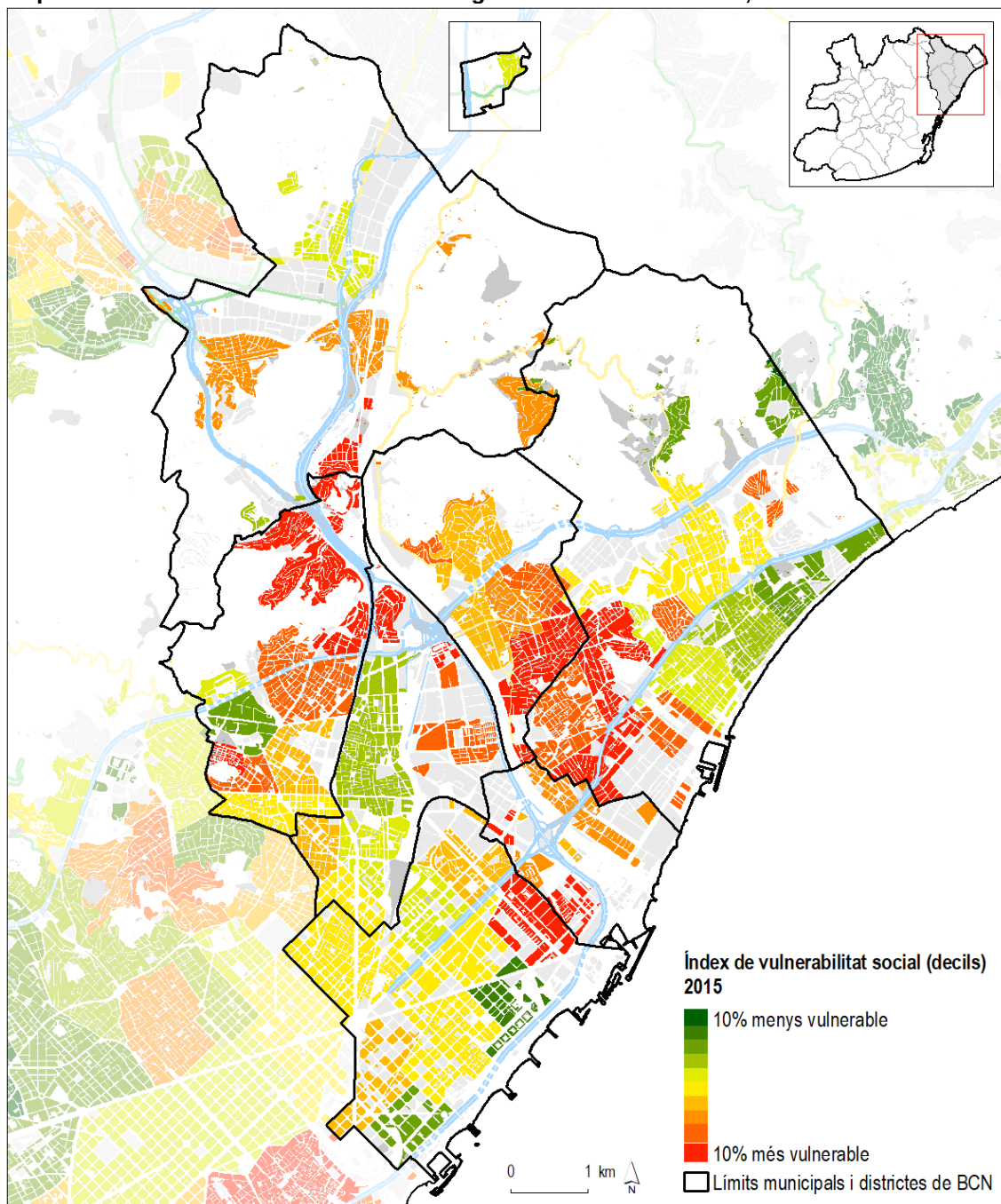
Font: elaboració pròpia.

Mapa A5. Índex de vulnerabilitat urbana segons AEM. Àmbit Besòs, 2016

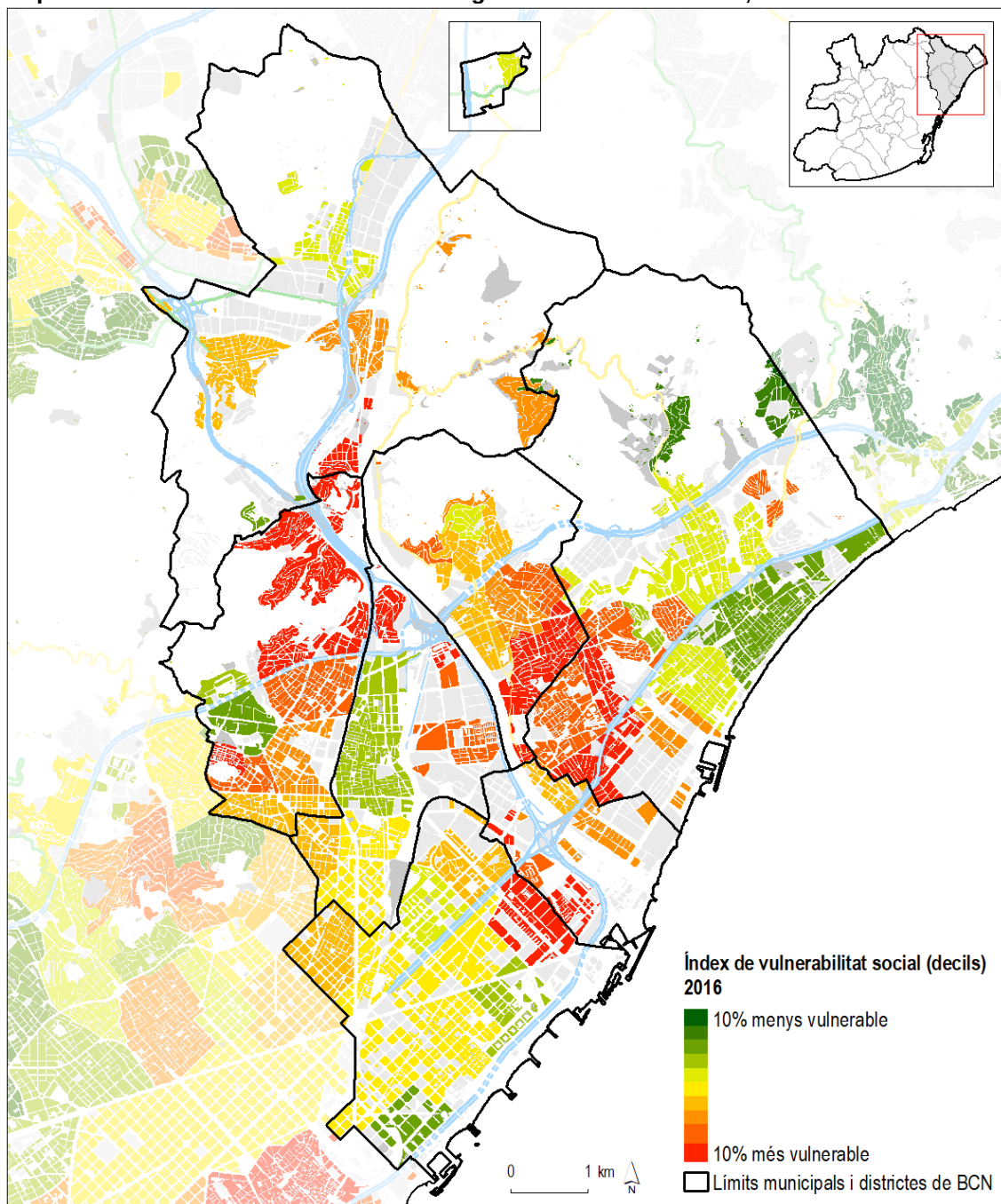
Font: elaboració pròpia.

Mapa A6. Índex de vulnerabilitat social segons AEM. Àmbit Besòs, 2015

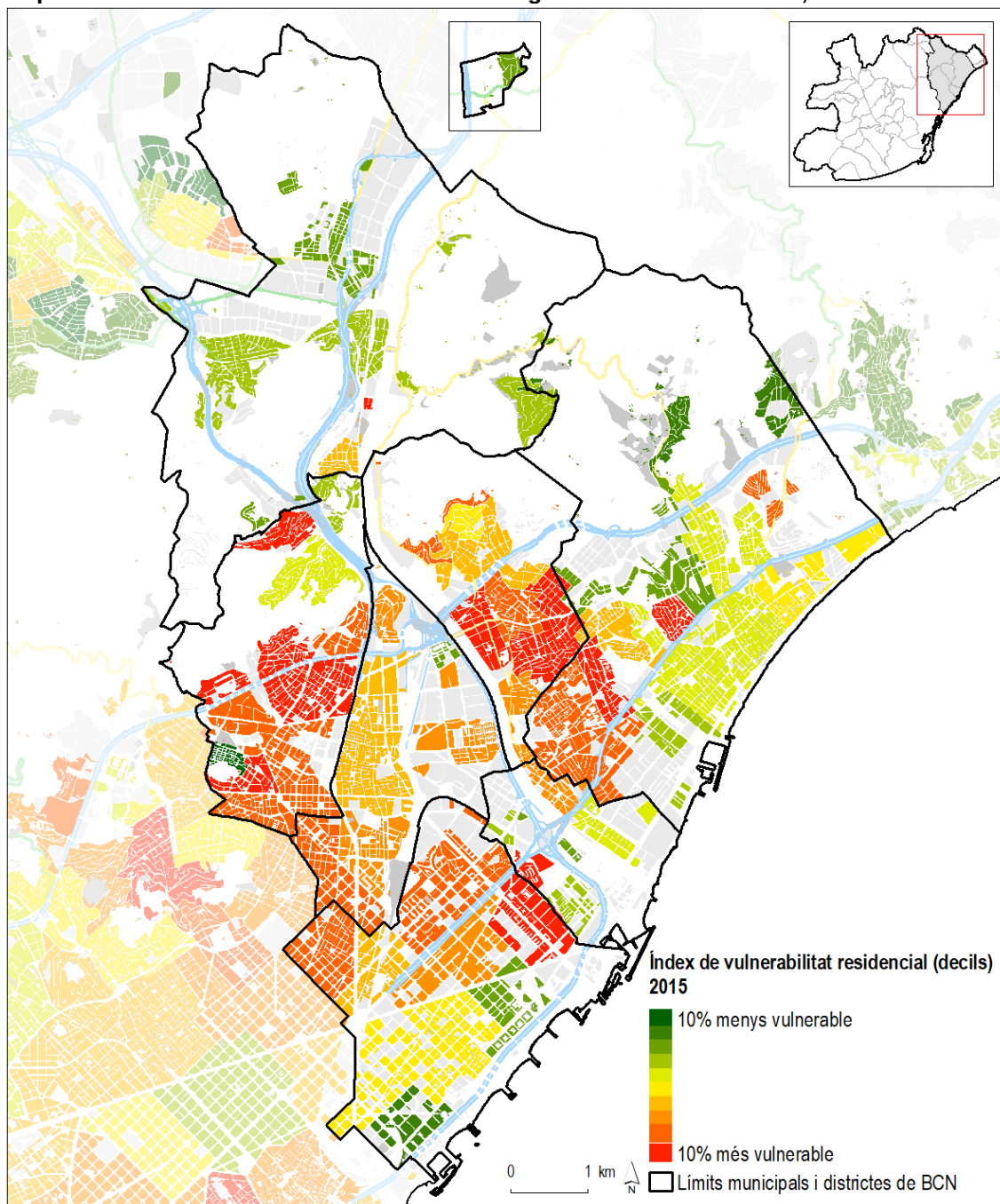
Font: elaboració pròpia.

Mapa A7. Índex de vulnerabilitat social segons AEM. Àmbit Besòs, 2016

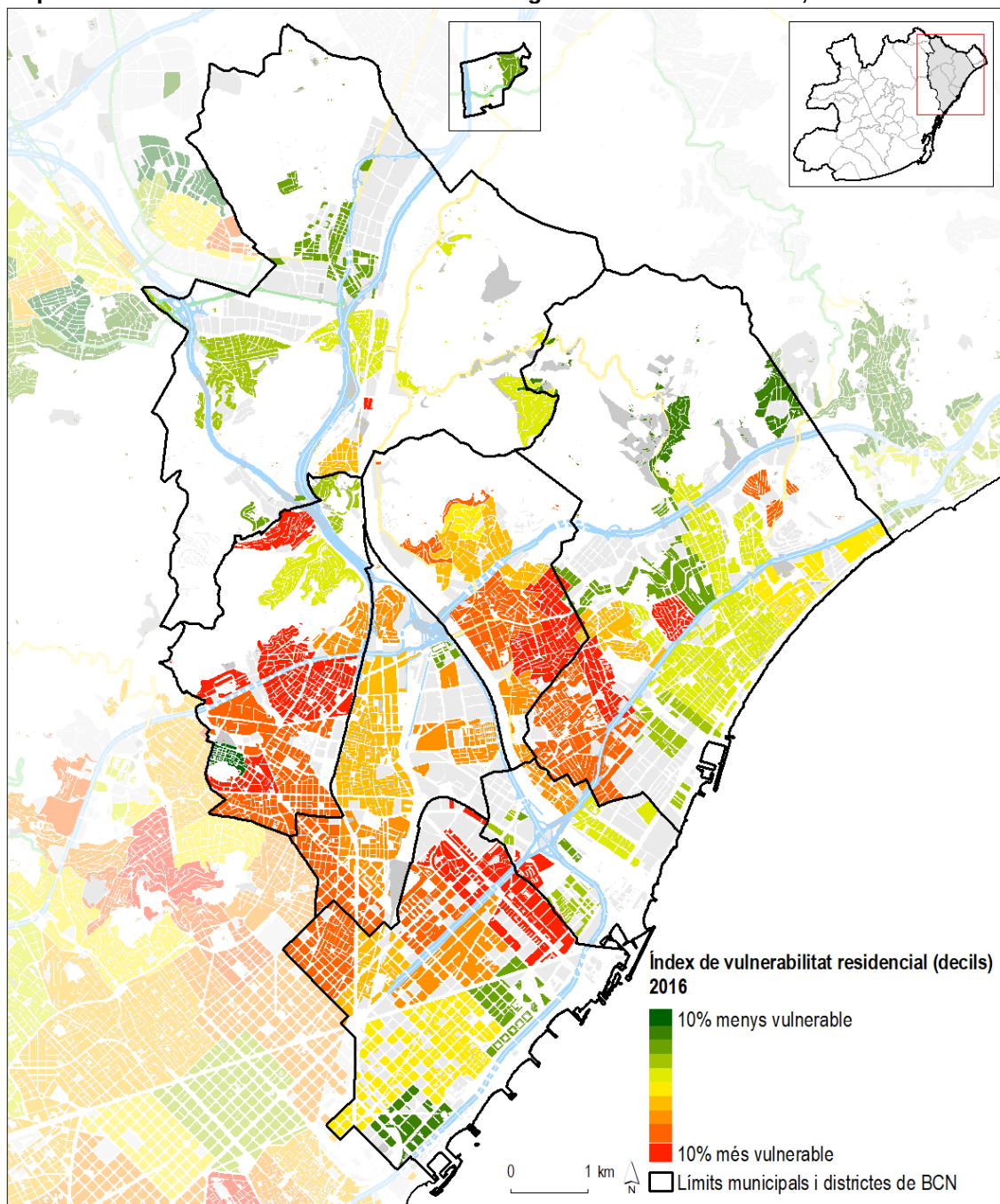
Font: elaboració pròpia.

Mapa A8. Índex de vulnerabilitat residencial segons AEM. Àmbit Besòs, 2015

Font: elaboració pròpia.

Mapa A9. Índex de vulnerabilitat residencial segons AEM. Àmbit Besòs, 2016

Font: elaboració pròpia.

Taula A1. Característiques (medianes) dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10), de l'àrea metropolitana, del conjunt de l'àmbit Besòs i de l'àrea metropolitana de Barcelona i ràtios. Àmbit Besòs i àrea metropolitana de Barcelona, 2015

Indicadors	Medianes				Ràtios		
	10% més vulnerable Besòs	Total Besòs	10% més vulnerable AMB	Total AMB	Ràtio amb total Besòs	Ràtio amb 10% més vulnerable AMB	Ràtio amb total AMB
% de població amb rendes baixes	32,4	17,7	31,8	13,4	1,8	1,0	2,4
% de població amb rendes altes	3,7	9,3	4,1	17,9	0,4	0,9	0,2
% de població que rep prestacions d'atur	4,1	2,8	3,9	2,1	1,5	1,1	2,0
% de peons	22,3	14,2	22,4	10,0	1,6	1,0	2,2
% de població amb estudis primaris o inferiors	39,3	32,7	40,0	24,1	1,2	1,0	1,6
% de població de 75 i més anys que viu sola	29,4	29,0	29,6	26,3	1,0	1,0	1,1
% de població estrangera provinent de països en desenvolupament	15,6	9,1	15,6	6,2	1,7	1,0	2,5
Mida mitjana estimada de la llar	2,8	2,6	2,8	2,7	1,1	1,0	1,0
% d'habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	8,5	7,5	8,9	7,2	1,1	1,0	1,2
% estimat d'habitatges amb una superfície útil inferior a 50 m2	5,2	3,2	4,8	1,9	1,6	1,1	2,7
% estimat d'habitatges construïts abans de 1900	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
% estimat d'habitatges construïts entre 1955 i 1975	72,7	55,5	74,7	36,4	1,3	1,0	2,0
Preu mitjà estimat del lloguer (euros/mes)	476,7	575,0	488,0	633,9	0,8	1,0	0,8
Densitat residencial estimada de població	249,2	262,3	255,2	193,2	1,0	1,0	1,3

Font: elaboració pròpia.

Taula A2. Característiques (medianes) dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10), de l'àrea metropolitana, del conjunt de l'àmbit Besòs i de l'àrea metropolitana de Barcelona i ràtios. Àmbit Besòs i àrea metropolitana de Barcelona, 2016

Indicadors	Medianes				Ràtios		
	10% més vulnerable Besòs	Total Besòs	10% més vulnerable AMB	Total AMB	Ràtio amb total Besòs	Ràtio amb 10% més vulnerable AMB	Ràtio amb total AMB
% de població amb rendes baixes	32,4	16,6	31,8	12,9	2,0	1,0	2,5
% de població amb rendes altes	3,7	10,4	4,1	19,6	0,4	0,9	0,2
% de població que rep prestacions d'atur	4,1	2,3	3,9	1,8	1,8	1,1	2,3
% de peons	22,3	13,8	22,4	10,3	1,6	1,0	2,2
% de població amb estudis primaris o inferiors	39,3	32,3	40,0	23,4	1,2	1,0	1,7
% de població de 75 i més anys que viu sola	29,4	28,7	29,6	25,8	1,0	1,0	1,1
% de població estrangera provinent de països en desenvolupament	15,6	9,7	15,6	6,1	1,6	1,0	2,6
Mida mitjana estimada de la llar	2,8	2,6	2,8	2,7	1,1	1,0	1,0
% d'habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	8,5	7,5	8,9	7,2	1,1	1,0	1,2
% estimat d'habitatges amb una superfície útil inferior a 50 m2	5,2	3,2	4,8	1,9	1,6	1,1	2,7
% estimat d'habitatges construïts abans de 1900	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
% estimat d'habitatges construïts entre 1955 i 1975	72,7	55,5	74,7	36,3	1,3	1,0	2,0
Preu mitjà estimat del lloguer (euros/mes)	476,7	582,9	488,0	650,0	0,8	1,0	0,7
Densitat residencial estimada de població	249,2	261,1	255,2	193,4	1,0	1,0	1,3

Font: elaboració pròpia.

Taula A3. Característiques dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10). Àmbit Besòs, 2015

Nom AEM	% població rendes baixes	% població rendes altes	% població amb estudis primaris o inferiors	% població de 75 i més anys que viu sola	% població estrangera provinent de països en desenvolupament	% habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	% habitatges construïts abans de 1900/entre 1955 i 1975	Preu mitjà del lloguer (euros/mes)	Densitat residencial de població
La Ribera (Montcada i Reixac)	45,8	1,0	48,0	27,4	33,5	2,0	92,2	357,0	456,4
Fondo (Santa Coloma de Gramenet)	37,4	2,6	49,6	29,7	38,0	18,4	79,0	499,5	574,7
Ciutat Meridiana (Barcelona)	37,7	3,2	41,2	28,9	25,2	1,4	100,0	433,9	399,4
Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)	40,0	3,5	42,4	29,7	23,5	6,6	66,9	506,6	414,7
Vallbona (Barcelona)	32,0	3,7	40,5	10,3	8,8	7,6	27,8	463,0	116,9
Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)	32,3	3,6	40,6	29,2	23,7	8,9	78,9	472,9	686,9
El Raval, Safarells (Santa Coloma de Gramenet)	34,3	4,1	39,5	31,2	23,0	18,6	53,9	449,9	216,0
Les Guixeres, Pomar (Badalona)	18,6	3,6	41,4	29,0	1,6	1,9	99,9	543,1	138,2
Torre Baró (Barcelona)	35,1	4,2	37,2	22,5	13,3	15,6	38,9	432,4	79,5
La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)	27,7	4,5	39,3	31,5	15,6	8,6	52,4	503,8	255,2
Llatí (Santa Coloma de Gramenet)	24,5	4,8	39,3	22,8	14,7	16,0	74,7	499,5	526,0
Les Roquetes (Barcelona)	27,0	5,4	38,3	32,6	15,7	14,0	75,0	457,3	418,0
La Salut (Badalona)	35,3	4,0	38,1	31,3	24,2	8,4	70,7	488,0	452,7
Baró de Viver (Barcelona)	32,4	2,6	38,2	37,2	8,0	15,1	0,1	520,0	243,2
La Trinitat Nova (Barcelona)	31,1	3,3	37,5	34,7	15,0	0,6	84,2	480,5	192,1
Can Sant Joan (Montcada i Reixac)	28,5	5,6	37,0	30,8	12,4	10,4	56,9	421,1	216,7
Les Oliveres (Santa Coloma de Gramenet)	24,0	3,7	38,0	23,8	9,6	6,7	91,0	511,9	123,4
La Trinitat Vella (Barcelona)	33,8	5,8	37,8	27,6	24,8	6,0	65,8	461,9	235,7
Mediana àmbit Besòs	17,7	9,3	32,7	29,0	9,1	7,5	55,5	575,0	262,3
Mediana àrea metropolitana de Barcelona	13,4	17,9	24,1	26,3	6,2	7,2	36,4	633,9	193,2

Font: elaboració pròpia.

Taula A4. Característiques dels AEM més vulnerables del Besòs (decil 10). Àmbit Besòs, 2016

Nom AEM	% població rendes baixes	% població rendes altes	% població amb estudis primaris o inferiors	% població de 75 i més anys que viu sola	% població estrangera provinent de països en desenvolupament	% habitatges en estat deficient, mal estat o estat ruïnós	% habitatges construïts abans de 1900/entre 1955 i 1975	Preu mitjà del lloguer (euros/mes)	Densitat residencial de població
La Ribera (Montcada i Reixac)	44,0	1,1	47,4	28,5	32,7	2,0	92,2	353,0	479,8
Fondo (Santa Coloma de Gramenet)	37,0	3,0	51,0	31,4	38,9	18,4	79,0	498,0	584,0
Ciutat Meridiana (Barcelona)	36,9	2,9	41,1	29,3	24,5	1,4	100,0	441,3	391,4
Can Mariner, Santa Rosa (Santa Coloma de Gramenet)	31,5	4,2	41,3	29,2	23,4	8,9	78,9	487,5	688,0
Artigas, Congrés, El Remei, Sant Roc (Badalona)	37,4	3,9	41,7	28,6	23,7	6,6	66,5	515,1	414,6
El Raval, Safarejós (Santa Coloma de Gramenet)	33,0	4,4	40,4	28,6	22,4	18,6	53,9	460,6	214,5
Vallbona (Barcelona)	28,9	3,4	39,5	10,3	8,9	7,6	27,8	481,0	118,3
Les Guixeres, Pomar (Badalona)	17,0	4,0	39,9	29,8	1,6	1,9	99,9	548,0	137,4
Llatí (Santa Coloma de Gramenet)	21,6	5,4	39,2	22,9	14,6	16,0	74,7	510,3	528,3
Les Oliveres (Santa Coloma de Gramenet)	22,5	4,3	38,3	23,6	9,8	6,7	91,0	508,8	122,7
La Salut (Badalona)	32,4	4,1	37,5	30,5	23,6	8,4	70,7	489,5	447,3
La Pau, Lloreda, Sistrells (Badalona)	25,2	5,0	38,3	30,8	15,5	8,6	52,3	506,2	254,3
Baró de Viver (Barcelona)	29,2	3,2	36,9	34,5	8,1	15,1	0,1	510,0	245,7
Les Roquetes (Barcelona)	26,1	6,0	37,5	30,5	15,8	14,0	75,0	476,0	418,0
La Trinitat Nova (Barcelona)	27,6	3,8	36,5	35,1	15,1	0,6	81,8	487,7	190,1
Can Sant Joan (Montcada i Reixac)	28,2	5,6	35,8	29,2	13,7	10,4	56,9	453,0	216,5
La Trinitat Vella (Barcelona)	31,1	6,4	37,2	27,0	24,5	6,0	65,8	489,6	235,1
Torre Baró (Barcelona)	33,4	4,1	36,5	22,1	13,4	15,6	38,9	550,0	81,4
Mediana àmbit Besòs	16,6	10,4	32,3	28,7	9,7	7,5	55,5	582,9	261,1
Mediana àrea metropolitana de Barcelona	12,9	19,6	23,4	25,8	6,1	7,2	36,3	650,0	193,4

Font: elaboració pròpia.

